

SINTEZA

obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) la proiectul de lege *privind protejarea monumentelor istorice*
(număr unic 363/MC/2026)

Nr. d/o	Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. pct.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
CONSULTARE PREALABILĂ				
1.	Ministerul Finanțelor Aviz prealabil nr. 07/1-03/22/214 din 23.02.2026 (intrare MC nr. 1175 din 23.02.2026)	De ordin conceptual	Ministerul Finanțelor apreciază efortul Ministerului Culturii în elaborarea unei legi noi în contextul consolidării sistemului național de protejare a monumentelor istorice și integrării acestora în politicile de dezvoltare durabilă. Totodată, atenționăm că, în prezent, domeniul de protejare a monumentelor este fragmentat și reglementat în mai multe legi, precum: Legea privind ocrotirea monumentelor nr.1530/1993, Legea culturii nr.413/1999, Legea monumentelor de for public nr.192/2011, Legea privind Fondul național al culturii nr.12/2024. Drept urmare, întru a evita dispersarea prevederilor legale ce țin de monumentele istorice, considerăm oportun de a examina posibilitatea unificării bazei normative prin elaborarea unui singur act normativ, care va integra toate prevederile cu privire la acest domeniu.	Se ia act

	<p>De ordin conceptual, referitor la lacunele privind respectarea cadrului normativ în promovarea actelor normative</p>	<p>Potrivit autorului, implementarea proiectului de lege va avea impact financiar asupra bugetului care nu este prezentat conform cerințelor stabilite de actele normative. Astfel, constatăm că Nota de fundamentare nu este însoțită de fișa financiară. În acest context, subliniem că în baza art.17 alin.(11) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, Ministerul Finanțelor este în drept să restituie proiectul fără avizare.</p> <p>Subsidiar, în conformitate cu Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.306/2025, proiectul de lege urma să fie adoptat în martie 2026. Astfel, implementarea acesteia ar urma să aibă loc deja în anul curent, ceea ce contravine art.17 alin.(2) din Legea nr.181/2014, luând în considerare lipsa surselor de finanțare a măsurilor prevăzute în proiect.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Ministerul Culturii a elaborat fișa financiară pentru organizarea și funcționarea Instituției Publice Institutul Patrimoniului Cultural, iar datele relevante au fost incluse în Nota de fundamentare. Totodată, în paralel, a fost elaborat și promovat proiectul hotărârii de Guvern cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Institutul Patrimoniului Cultural.</p> <p>Adoptarea proiectului de lege nu presupune, în mod automat, realizarea imediată a tuturor acțiunilor în anul curent. Prevederile acestuia urmează să intre în vigoare la o dată ulterioară, iar implementarea măsurilor cu impact bugetar se va realiza etapizat și în limita alocațiilor aprobate prin legea bugetară anuală.</p>
--	---	--	---

De ordin
conceptual,
referitor la
lacunele privind
depășirea
cadrelor
normative în
domeniul
finanțelor publice

Proiectul de lege reglementează crearea Fondului național al patrimoniului cultural (în continuare – Fond), care reieșind din sursele de finanțare, urmează a fi constituit ca un fond special.

Prin urmare, în partea ce ține de instituirea acestuia, comunicăm că propunerea respectivă nu se susține, reieșind din următoarele argumente:

- cadrul normativ în vigoare nu prevede reglementări distincte privind fondurile speciale, deoarece prin crearea acestora se încalcă principiul universalității bugetului, reglementat de art.8 din Legea nr.181/2014. În plus, existența fondurilor speciale creează impedimente în procesul de planificare strategică și de stabilire a priorităților, precum și afectează disciplina bugetară, ceea ce poate constitui un risc pentru sustenabilitatea bugetului;

- sursele de formare ale Fondului, prevăzute la art.51 alin.(3) lit.(e)-(l) au caracter variabil și imprevizibil, fiind dificil de a fi estimate la etapa de planificare și, de asemenea, de a fi administrate. Concomitent, vă informăm că administrarea veniturilor propuse drept surse pentru constituirea acestui fond, urmează a fi realizată de instituția bugetară responsabilă de gestionarea acestuia. Astfel, instituția bugetară care va administra veniturile Fondului va avea obligativitatea de a asigura colectarea, evidența și restituirea acestor tipuri de venituri, precum și corectitudinea calculării și încasării acestora.

- prin art. 6 alin.(1) din Legea nr.142/2025 pentru modificarea Legii nr.12/2024 privind Fondul național al culturii, au fost extinse domeniile de intervenție finanțate din mijloacele Fondului, prin posibilitatea alocării mijloacelor financiare pentru protejarea și ocrotirea monumentelor, după cum urmează:

g) programe de susținere pentru elaborarea studiilor de fezabilitate și pentru proiectarea intervențiilor asupra monumentelor;

Se acceptă parțial

În urma obiecțiilor formulate, conceptul Fondului a fost revizuit, iar în proiectul revizuit acesta este reglementat la art. 52. Acesta nu mai este reglementat ca fond special, ci ca mecanism financiar bugetar constituit în cadrul bugetului de stat, prin bugetul Ministerului Culturii, finanțat exclusiv din alocații aprobate anual prin legea bugetului de stat.

Totodată, au fost excluse prevederile privind constituirea Fondului din surse variabile și atribuirea competențelor de administrare Serviciului Fiscal de Stat, pentru a asigura conformitatea cu cadrul normativ în domeniul finanțelor publice și cu principiul universalității bugetului.

Instituirea Fondului rămâne justificată prin necesitatea unui mecanism dedicat finanțării activităților de protejare a patrimoniului cultural. În acest context, se remarcă faptul că, la nivelul altor sectoare, au fost acceptate mecanisme financiare distincte, inclusiv pentru domenii sau componente sectoriale mai restrânse. De exemplu, prin Legea nr. 329 din 29.12.2025 a fost instituit Fondul național de dezvoltare a sistemului de documente normative în construcții. În aceste condiții, nu se justifică pe deplin respingerea unui mecanism financiar dedicat unui domeniu de interes public de asemenea amploare, cum este protejarea patrimoniului cultural.

Fondul propus are caracter bugetar, funcționează în limita alocațiilor aprobate și nu creează obligații financiare suplimentare în afara cadrului bugetar anual, asigurând

- h) programe de susținere pentru efectuarea intervențiilor asupra monumentelor;
- i) programe de susținere pentru identificarea, cercetarea, documentarea, inventarierea, stabilirea zonei de protecție, prevenirea distrugerii sau mutilării, digitalizarea și promovarea monumentelor.

În acest sens, nu sunt aduse argumente plauzibile privind necesitatea creării unui Fond special separat, care prevede intervenții similare în domeniul patrimoniului național.

De asemenea, prin proiectul de lege, în sarcina Serviciului Fiscal de Stat (în continuare – SFS) se stabilesc noi atribuții de administrare (într-un mod similar celui pentru administrarea impozitelor și taxelor, conform legislației fiscale) a unor plăți specifice care vor constitui surse de venit ale Fondului (art.51 alin.(5)). În acest sens, subliniem că, în conformitate cu prevederile art.132 din Codul fiscal nr.1163/1997, sarcina de bază a SFS constă în asigurarea administrării fiscale, prin crearea condițiilor necesare pentru conformarea contribuabililor la respectarea legislației, aplicarea uniformă a politicii și reglementărilor în domeniul fiscal. Subsecvent, potrivit prevederilor art.1324 alin.2) din Codul fiscal, SFS îndeplinește funcția de administrare, conform legii, a impozitelor, taxelor și altor venituri la bugetul public național date în competența sa, inclusiv expunerea poziției oficiale a SFS referitoare la aplicarea legislației fiscale. Adicional, menționăm că, în conformitate cu prevederile pct.1.1 din Modul de achitare și evidență a plăților la bugetul public național prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor în anul 2026, aprobat în Anexă la Ordinul ministrului finanțelor nr.149/2025, încasările la bugetele componente ale bugetului public național constituie

totodată transparența și controlul utilizării resurselor publice.

totalitatea impozitelor, taxelor, contribuțiilor și primelor de asigurare obligatorie, precum și alte încasări stabilite prin legile/deciziile bugetare anuale. Prin prisma normelor legale citate supra, plățile obligatorii (contribuțiile) în Fond, conform proiectului de lege, nu constituie venituri ale bugetului public național, or administrarea plăților specificate exced competența SFS. Drept urmare, se consideră inoportun promovarea prevederilor stipulate în proiectul de lege și atribuirea competenței de administrare de către SFS a unor plăți, care nu constituie venituri la bugetul public național și care vor reveni Institutului Patrimoniului Cultural (art.51 alin.(1).)

În acest sens, prevederile art.51 urmează a fi excluse în totalitate, cu efectuarea modificărilor corespunzătoare în tot setul de materiale.

De ordin conceptual, referitor la lacunele pe aspecte fiscale.

Codul fiscal al Republicii Moldova nr.1163/1997 (în continuare - Cod) constituie actul normativ-cadru în materie de impozite și taxe, stabilind, potrivit art.1 alin.(1), principiile generale ale impozitării în Republica Moldova, statutul juridic al contribuabililor, al SFS și al altor participanți la relațiile reglementate de legislația fiscală, principiile de determinare a obiectului impunerii.

Elementele esențiale ale impozitelor și taxelor – inclusiv subiecții, obiectul impunerii, cotele, scutirile și facilitățile – țin de domeniul reglementării fiscale și sunt guvernate de principiul legalității fiscale. În consecință, instituirea sau modificarea scutirilor de impozite și taxe poate fi realizată doar prin intervenții directe și explicite în legislația fiscală, respectiv prin modificarea Codului, și nu prin acte normative sectoriale. Introducerea unor scutiri fiscale într-o lege, cu obiect principal - protecția monumentelor istorice, ar crea o reglementare paralelă cu risc sporit de incoerență normativă și dificultăți în aplicare.

Suplimentar, acordarea de scutiri de impozit pe bunurile imobiliare și de taxe locale are impact direct asupra veniturilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale. Orice diminuare a bazei fiscale locale trebuie analizată în corelație cu principiile autonomiei financiare a autorităților publice locale și cu necesitatea asigurării echilibrului bugetar.

Totodată, atribuirea printr-o lege specială a unei competențe suplimentare autorităților administrației publice locale de nivelul I de a stabili măsuri de suport fiscal, în afara cadrului

general stabilit de Cod, ar genera suprapuneri normative și riscul unei practici neuniforme la nivel național. Competența de stabilire a cotelor taxelor locale și de acordare a eventualelor facilități fiscale este deja reglementată în mod exhaustiv de legislația fiscală, în

Se acceptă

În vederea asigurării conformității cu cadrul normativ fiscal și evitării paralelismelor normative, normele proiectului de lege care vizau instituirea unor măsuri stimulative cu caracter fiscal au fost excluse din proiect.

limitele și condițiile expres prevăzute de aceasta. Crearea unei competențe „paralele” într-o lege sectorială ar putea conduce la interpretări divergente și la un tratament fiscal diferențiat și nejustificat al contribuabililor.

De asemenea, se menționează că regimul scutirilor de impozit aplicabil monumentelor istorice este deja reglementat de Cod. Astfel, potrivit art.283 alin.(4) lit. e) din Cod, sunt scutiți de impozitul pe bunurile imobiliare (terenuri, loturi de pământ) proprietarii și beneficiarii ale căror terenuri și loturi sunt ocupate de instituții de cultură, artă, cinematografie, învățământ, ocrotire a sănătății, de complexe sportive și de agrement (cu excepția celor ocupate de instituțiile balneare), precum și de monumente ale naturii, istoriei și culturii, a căror finanțare se realizează din bugetul de stat sau din mijloacele sindicatelor. În aceste condiții, introducerea unor scutiri suplimentare prin proiectul de lege ar conduce la dublarea reglementărilor existente în materie fiscală.

Totodată, art.296 din Cod reglementează expres scutirea de taxe locale și înlesnirile ce pot fi acordate de autoritatea administrației publice locale, prevăzând că aceasta, cu condiția efectuării modificărilor corespunzătoare în bugetul local, are dreptul, dar nu și obligația, să acorde scutiri suplimentare față de cele prevăzute la art.295, amânări la plata taxelor locale sau înlesniri pentru categoriile social-vulnerabile ale populației.

Prin urmare, cadrul legal existent conferă autorităților administrației publice locale o competență discreționară în acest domeniu, exercitată în funcție de prioritățile locale și de capacitatea bugetară, fără a fi necesară instituirea prin lege sectorială a unor facilități fiscale cu caracter obligatoriu.

	În contextul celor expuse, normele proiectului de lege ce vizează adoptarea unor măsuri stimulative cu caracter fiscal urmează a fi excluse din proiectul de lege, în mod corespunzător.	
La proiectul de lege <i>Proiectul de lege se va ajusta, ținând cont de obiecțiile de ordin conceptual.</i> Art. 4 lit. a)	La art.4 se propune de exclus lit. a), deoarece acest enunț poartă un caracter declarativ și nu reprezintă un principiu general pentru domeniul reglementat. Sau, după caz, acesta trebuie definit clar pentru a nu confunda/limita „garantarea de către stat” cu mecanisme financiare de aplicare.	Se acceptă Urmare a modificărilor operate, art. 4 lit. a) a fost reformulat
Art. 5.	- după noțiunea „peisaj cultural” de completat cu o noțiune „Programul național de restaurare a monumentelor istorice (în continuare - Programul național de restaurare)” este documentul care conține lista monumentelor istorice aflate în proprietate publică, propuse pentru lucrări de conservare și/sau restaurare, însoțită de termenele și de repartizarea resurselor financiare pe obiecte;” cu excluderea concomitentă a alin.(4) din art.10; - la noțiunea „protejare” cuvintele „financiar, fiscal și” de exclus, ținând cont de obiecțiile expuse de ordin conceptual, precum și având în vedere că „măsuri cu caracter financiar” și „măsuri cu caracter fiscal” nu sunt definite în Legea nr.181/2014 și în Codul fiscal. Mai mult, facilitățile fiscale nu pot reprezenta subiect de reglementare a proiectului de lege prezentat.	Se acceptă Modificările au fost operate
Art. 10 alin. (1)	la alin.(1) propoziția a doua, cuvântul „elaborează” de substituit cu cuvântul „aprobă”, iar la final de completat cu textul „, Programul național de restaurare”	Se acceptă parțial Cuvântul a fost substituit, iar textul „, Programul național de restaurare” nu a fost completat la finalul alineatului, întrucât acesta reprezintă un program de stat, iar referirea la programele de stat este deja prevăzută în partea introductivă a alineatului.

Art. 10 alin. (2)-(3)	alin.(2)-(3) de exclus, întrucât documentele de politici publice sunt definite prin Hotărârea Guvernului cu privire la planificarea strategică nr.386/2020	Se acceptă Alin.(2)-(3) au fost excluse
Art. 10 alin. (5)	alin.(5) de exclus, cu includerea concomitentă la art.35 alin.(2) lit. e). Suplimentar, de dezvoltat ideea privind condițiile de executare a lucrărilor finanțate	Se acceptă parțial Alin. (5) a fost reformulat, urmare a modificărilor operate a devenit alin. (2)
Art. 10 alin. (6)	alin.(6) de exclus, deoarece dublează prevederile art.35 alin.(2) lit. c)-e) privind aprobarea documentelor de politici;	Se acceptă Alin. (6) a fost exclus
Art. 10 alin. (7)	alin.(7) de exclus, deoarece prima propoziție dublează alin.(1), iar conținutul propoziției a doua nu coincide cu titlul articolului. Subsidiar, finanțarea programelor din contul bugetelor autorităților publice locale (în continuare – APL) este reglementată la art.50.	Se acceptă Art. 10 alin (7) a fost exclus
Art. 12 alin. (1) Art. 14 Art. 15	Potrivit prevederilor art.12 alin.(1), monumentele istorice pot aparține domeniului public sau privat al statului, al unităților administrativ-teritoriale (în continuare – UAT) de nivelul I și II, al UTA Găgăuzia, ori pot fi proprietatea persoanelor fizice sau juridice de drept privat. Respectiv, art.14-15 reglementează circuitul civil al monumentelor istorice aflate în proprietate publică, precum și a celor aflate în proprietate privată, cu norme privind dreptul de preemțiune asupra monumentelor. Drept urmare, atenționăm că în proiect nu se regăsesc norme ce ar reglementa circuitul civil al monumentelor istorice care aparțin domeniului privat al statului sau UAT (ambele nivele și UTA Găgăuzia) și s-ar impune completarea proiectului cu completări clare în acest sens.	Se acceptă Completările au fost operate. Art. 12 a devenit art. 13, cu renumerotarea corespunzătoare a articolelor ulterioare.

Art. 16
Art. 23-25

Art.16 statuează că localitățile istorice (centre istorice urbane și rurale) sunt administrate prin intermediul unor subdiviziuni sau structuri specializate, create în acest scop de către autoritatea administrației publice locale în cadrul aparatului primăriei, gestionarea cărora se bazează pe prevederile Planului de management al localității istorice. Obligativitatea normelor în cauză va genera un impact financiar asupra APL, care nu este reflectat în Nota de fundamentare. Mai mult, sursele de acoperire a costurilor implicate (sursele de finanțare) nu sunt stabilite în corespundere cu prevederile art.131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova. Mai mult ca atât, reieșind din prevederile art.6 din Legea privind descentralizarea administrativă nr.435/2006, atribuirea competenței date APL poate fi tratată ca și o delegare de competențe efectuată de către Parlament, la propunerea Guvernului. Delegarea de competențe este însoțită obligatoriu de asigurarea resurselor financiare necesare și suficiente realizării acestora și această delegare este efectivă doar din momentul în care a avut loc transferul resurselor financiare și materiale necesare și suficiente realizării acestora. În consecință, impactul financiar asupra APL ar putea necesita acoperirea din bugetul de stat. Reglementări similare se regăsesc și la art.23-25 (notarea în registrul bunurilor imobile, inventarierea, însemnul distinctiv), cu impact financiar asupra APL, prin obligativitatea normelor juridice prevăzute, dar fără acoperire financiară efectivă către bugetele locale.

Se acceptă parțial

Prevederile au fost revizuite, iar art. 16 a fost reformulat, devenind art. 17, în vederea clarificării modului de organizare și a eliminării caracterului imperativ privind crearea unor structuri noi. În redacția revizuită, administrarea localităților istorice se realizează de către autoritățile administrației publice locale prin intermediul subdiviziunilor existente din cadrul aparatului acestora, potrivit competențelor stabilite de legislația privind administrația publică locală. Astfel, nu se instituie obligația de creare a unor structuri noi și nu se generează costuri bugetare suplimentare. Totodată, prevederile nu constituie o delegare de competențe în sensul Legii nr. 435/2006, ci reglementează modul de exercitare a unor atribuții deja existente. Implementarea se va realiza în limita resurselor disponibile și a alocațiilor aprobate prin bugetele autorităților administrației publice locale.

Prevederile referitoare la notare au fost menținute, întrucât nu instituie obligații noi cu impact financiar asupra autorităților administrației publice locale, ci dezvoltă mecanisme deja reglementate de legislația în vigoare. Astfel, art. 24 din proiect (anterior art. 23) reglementează notarea statutului de protecție în registrul bunurilor imobile în condițiile legislației cadastrale. Potrivit Legii nr. 1543/1998 cadastrului bunurilor imobile (art. 46⁹ și art. 46¹⁰), notarea se efectuează la cererea autorității competente, iar costurile aferente sunt suportate de autoritatea solicitantă. Prin urmare, prevederile nu

		<p>generează impact financiar suplimentar, ci asigură corelarea și clarificarea regimului juridic aplicabil monumentelor istorice în cadrul sistemului cadastral existent.</p> <p>Totodată, prevederile art. 25–26 (anterior art. 24-25) nu instituie obligații noi pentru autoritățile administrației publice locale, ci dezvoltă atribuții deja prevăzute de Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor, care stabilește competențe ale APL în domeniul evidenței, gestionării, protejării și finanțării măsurilor privind monumentele istorice.</p>
Art. 17 alin. (1)	la alin.(1) cuvintele „la propunerea Guvernului, prin lege adoptată de Parlament, inclusiv prin legi speciale” de substituit cu cuvintele „conform legii speciale”	Se acceptă Cuvintele au fost excluse, totodată art. 17 a devenit art. 18
Art. 17 alin. (3)	la alin.(3) cuvintele „prin hotărâre de Guvern, la propunerea Ministerului Culturii” de substituit cu cuvintele „de Guvern”	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 18 alin (3)	- la alin.(3) la prima propoziție, de exclus cuvintele „ , la propunerea Guvernului, în baza proiectului elaborat de Ministerul Culturii”, iar la propoziția a doua, după cuvintele „se aprobă” de completat cu cuvintele „ , cu avizul Ministerului Culturii,” și de exclus cuvintele „ , în baza proiectului elaborat de subdiviziunile structurale responsabile de domeniul patrimoniului cultural, avizat de Ministerul Culturii”	Se acceptă Modificările au fost operate. Art. 18 a devenit art. 19
Art. 18 alin. (4)	- alin.(4) de expus în următoarea redacție: „(4) Registrul național și registrele locale, în caz de necesitate, se actualizează conform procedurilor similare celor pentru aprobare.”	Se acceptă Modificarea a fost operată

<p>Art. 19 alin. (1) Art. 21 alin. (2) Art. 21 alin. (3) Art. 21 alin. (6)</p>	<p>- la alin.(1) de exclus cuvintele „din oficiu”. Obiecția valabilă și la art.21 alin.(2). Totodată, nu este clar dacă procedura privind includerea bunurilor în Registrul național poate fi inițiată și la propunerea APL de nivelul întâi. Obiecția valabilă și în cazul registrelor locale, prevăzute la alin.(6), precum și în cazurile clasărilor de urgență, stipulate la art.21 alin.(3); - la alin.(6) de exclus cuvintele „ , în baza avizului pozitiv al Ministerului Culturii”.</p>	<p>Se acceptă Modificările au fost operate. Art. 19 a devenit art. 20, iar art. 21 a devenit art. 22</p>
<p>Art. 23 alin. (2) Art. 24 alin. (3)</p>	<p>Art.23 alin.(2) statuează că notarea în registrul bunurilor imobile se efectuează la solicitarea autorităților publice locale competente teritorial, pentru bunurile înscrise în registrele locale ale monumentelor istorice. Totodată, potrivit art.18 alin.(3), registrul local al monumentelor istorice este deținut de către APL de nivelul al doilea. Drept urmare, nu este clar cine face notarea în registrul bunurilor imobile și suportă cheltuielile, APL de nivelul întâi unde este amplasat monumentul istoric sau APL de nivelul al doilea în calitate de deținător al registrului. Considerăm imperativ clarificarea acestei ambiguități de interpretare pentru a evita eventuale conflicte de competență între nivelurile APL. Similar, atenționăm că o astfel de reglementare ambiguă se regăsește și la art.24 alin.(3).</p>	<p>Se acceptă Prevederile au fost revizuite pentru eliminarea ambiguității. Astfel, se stabilește expres că notarea se efectuează la solicitarea autorității executive a APL de nivelul II, în calitate de deținător al registrului local, care inițiază procedura și suportă costurile aferente, în condițiile legislației cadastrale. Art. 23 a devenit art. 24, iar art. 24 a devenit art. 25</p>
<p>Art. 24 alin. (5) Art. 24 alin. (7)-(9)</p>	<p>La art.24 alin.(9), cuvintele „realizează din bugetul alocat anual” de substituit cu textul „efectuează în limita bugetului”. Totodată, cu titlu de recomandare, considerăm oportun excluderea alin.(5) și alin. (7)-(9) și incorporarea acestora în Regulamentul aprobat de Guvern.</p>	<p>Se acceptă Cuvintele au fost substituite. Art. 24 a devenit art. 25</p>
<p>Capitolul V Art. 35</p>	<p>Titlul Capitolului V și al art.35 de revizuit, luând în considerare că, conform Constituției Republicii Moldova, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova.</p>	<p>Se acceptă Titlurile au fost revizuite. Art. 35 a devenit art. 36</p>

Art. 35 alin. (2) lit. f)	La art.35, alin.(2) lit. f) va avea următorul cuprins: „f) acordarea sprijinului financiar pentru implementarea Programului național de restaurare.”. Menționăm că, din punct de vedere a bugetării și a sensului economic al cheltuielilor, subvenția nerambursabilă nu se încadrează la noțiunea subvenția stabilită prin Clasificația bugetară, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.208/2015.	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 36 alin. (2)	La art.36 se propun următoarele modificări: - la alin.(2) cuvintele „Instituțiile și organismele naționale de specialitate” de substituit cu cuvintele „Autoritățile, instituțiile și alte organe”	Se acceptă parțial Modificarea a fost operată. Art. 36 a devenit art. 37
Art. 36 alin. (3) lit. b)	- la alin.(3) se propun următoarele: - la lit. b) textul „face propuneri pentru includerea în proiectul bugetului de stat a sumelor necesare în vederea finanțării acestora” de substituit cu textul „prezintă propuneri pentru elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu și a proiectului legii bugetului de stat”	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 36 alin. (3) lit. d)	- la lit. d) la final de completat cu cuvintele „, , precum și nomenclatorul și mărimea tarifelor la serviciile prestate contra plată;”	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 36 alin. (3) lit. g)	- lit. g) de exclus, întrucât crearea Fondului nu se susține, argumentările fiind expuse la obiecții de ordin conceptual.	Nu se acceptă Instituirea Fondului se menține, argumentarea fiind prezentată mai sus.
Art. 37 alin. (1)	La art.37: - la alin.(1) cuvintele „o instituție publică” de substituit cu cuvintele „o instituție bugetară”, iar cuvintele „din venituri proprii provenite din activități specifice domeniului de competență” de substituit cu „mijloace provenite din alte surse conform legislației”. Potrivit Legii nr.181/2014, modificată prin Legea nr.327/2025, începând cu 01.01.2027 instituția publică finanțată din buget	Se acceptă Modificările au fost operate. Art. 37 a devenit art. 38

	va fi considerată ca instituție bugetară și, respectiv, gestionarea finanțelor publice va fi efectuată conform principiilor, regulilor și procedurilor stabilite prin legea de bază în domeniul finanțelor publice;	
Art. 37 alin. (3)	- la alin.(3) cuvântul „statut” de substituit cu cuvântul „regulament”	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 37 alin. (4)	- alin.(4) de expus în următoarea redacție: „(4) Institutul poate presta contra plată servicii conexe atribuțiilor sale.”	Se acceptă Modificarea a fost operată
Art. 38 alin. (4) lit. i)	La art.38 alin.(4) lit. i) cuvintele „din fonduri publice alocate de Ministerul Culturii” de substituit cu cuvintele „în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul Ministerului Culturii”.	Se acceptă Modificarea a fost operate. Art. 38 a devenit art. 39
Art. 39 alin. (6)	Art.39 prevede statutul Consiliului Național al Monumentelor Istorice – un organism de specialitate fără personalitate juridică, care exercită rolul de autoritate științifico-metodică în domeniul protejării monumentelor istorice și funcționează pe lângă Ministerului Culturii, numărul de unități de personal, atribuțiile, remunerarea. În același timp, potrivit prevederilor Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.116/2025, Consiliul este un organ consultativ, fără personalitate juridică, care activează pe lângă Ministerul Culturii și reprezintă autoritatea științifico-metodică în domeniul protejării monumentelor cu remunerarea lunară pentru participarea la ședințele Consiliului. Astfel, statutul de organism de specialitate nu este recunoscut în actele normative naționale, de regulă, se utilizează – organ consultativ/colegial. Totodată, constatăm că Nota de fundamentare nu explică necesitatea funcționării permanente a Consiliului și, respectiv, retribuirea membrilor acestora și impactul asupra bugetului în	Se acceptă parțial Prevederile au fost revizuite, iar art. 39 a fost reformulat, devenind art. 40, în vederea alinierii terminologiei și conținutului cu cadrul normativ existent, în special cu Hotărârea Guvernului nr. 116/2025 cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice. În redacția revizuită, Consiliul este definit ca organ consultativ, fără personalitate juridică, iar prevederile privind organizarea, funcționarea și remunerarea membrilor au fost corelate expres cu actul normativ în vigoare. Astfel, proiectul nu introduce reglementări noi privind remunerarea, aceasta fiind realizată în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 116/2025 și în limita alocațiilor bugetare aprobate. Prin urmare, prevederile au fost ajustate în sensul solicitărilor formulate, fără a genera impact financiar suplimentar..

	<p>cazul dat. În această ordine de idei, statutul urmează să fie revizuit cu precizarea redacției propuse la art.36 alin.(2). Suplimentar, la art.39 alin.(6) urmează să fie menționat concret actul normativ în baza căruia va fi efectuată remunerarea. Astfel, doar după ajustarea prevederilor prenotate, Ministerul Finanțelor poate să se expună asupra necesității reglementării remunerării membrilor Consiliului în proiectul vizat.</p>	
Capitolul VI	<p>Menționăm că, potrivit reglementărilor Legii privind administrația publică locală nr.436/2006, la nivel de orice UAT, inclusiv cea cu statut juridic special (UTA Găgăuzia), în cadrul autorităților administrației publice locale se cuprind autoritățile deliberative (consiliile locale/comunale/orășenești/municipale/raionale și Adunarea Populară) și autoritățile executive (primarii, președinții de raion, Guvernator și Comitetul executiv).</p> <p>Din acest considerent, pentru a exclude orice interpretare eronată a prevederilor prezentului Capitol sau eventuale ambiguități (în special în contextul art.42 privind atribuțiile primarului, care, în calitate de autoritate executivă, face parte din categoria APL de nivelul I, prevăzută la art.41), este imperios necesară instituirea unor reglementări distincte pentru autoritățile deliberative și respectiv, executive, diferențiate pentru APL de nivelul I și II (inclusiv cu statut special), pentru fiecare autoritate în parte.</p>	Se ia act
Art. 40 alin. (1) lit. f)	<p>La art.40 alin.(1) lit. f) cuvintele „naționale și” de exclus, iar cuvintele „și pot acorda subvenții nerambursabile din” de substituit cu cuvintele „în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în”.</p>	Se acceptă Art. 40 a devenit art. 41, iar modificările au fost operate la lit. f) și lit. g)
Art. 41 lit. f)	<p>La art.41 lit. f) de exclus cuvintele „bugetare ori fiscale speciale”, ținând cont de obiecțiile expuse de ordin conceptual.</p>	Se acceptă Art. 41 a devenit art. 42

Art. 43 lit. e)	La art.43: - la lit. e) cuvântul „elaborează” de substituit cu cuvântul „aprobă”	Se acceptă Modificarea a fost operată. Art. 43 a devenit art. 44
Art. 43 lit. f)	- la lit. f) cuvintele „de atragere a finanțării naționale și” de exclus, ca fiind neconforme cadrului normativ aferent finanțelor publice.	Se acceptă
Art. 48 alin. (5)	La art.48 alin.(5) textul „Sumele încasate ca urmare a hotărârii judecătorești” de substituit cu textul „Plățile achitate cu titlu de reparare a prejudiciului cauzat monumentului”.	Se acceptă Modificarea a fost operată Art. 48 a devenit art. 49
Art. 49 alin. (2)	- la alin.(2) de exclus cuvintele „naționale sau”, cuvintele „și prin” de substituit cu cuvântul „din”, iar cuvintele „alte forme legale de finanțare externă” de substituit cu cuvintele „alte surse prevăzute de legislație”.	Se acceptă Modificările au fost operate. Art. 49 a devenit art.50
Art. 49 alin. (3)	- alin.(3) de exclus ca urmare a modificărilor propuse la alin.(4)	Se acceptă
Art. 49 alin. (4) Art. 49 alin. (5)	- alin.(4) de expus în două aliniate distincte cu următorul cuprins: „(4) Finanțarea Programului național de restaurare poate fi acoperită parțial sau total din bugetul de stat în limita alocațiilor aprobate în acest scop în legea bugetară anuală. (5) Finanțarea lucrărilor aferente elaborării studiilor tehnice, documentațiilor de proiect, precum și, după caz, a lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare sau reabilitare a monumentelor istorice efectuate de autoritățile administrației publice locale, UTA Găgăuzia, în condițiile prezentei legi, se acoperă parțial sau total din bugetele locale în limita alocațiilor aprobate în acest scop.”; - alin.(5) va deveni alin.(6). Drept urmare, art.52 de exclus, iar prevederile alin.(2) din acest articol de încorporat la art.49 în calitate de alin.(7).	Se acceptă parțial Alin. (4) a devenit alin. (3), iar alin. (5) a devenit alin. (4) Art. 52 a fost menținut, în proiectul revizuit devenind art. 53, întrucât reglementează distinct acoperirea costurilor lucrărilor asupra monumentelor istorice incluse în programe aprobate prin hotărâri ale Guvernului. Totodată, propunerea privind finanțarea din contul Fondului național al culturii nu a fost preluată, întrucât proiectul revizuit menține crearea Fondului dedicat patrimoniului cultural.

	Subsidiar, se propune la art.49 de prevăzut ca finanțarea activităților de protejare a monumentelor istorice se efectuează din contul Fondului național al culturii, cu indicarea direcțiilor de utilizare.	
Art. 50 alin. (1) Art. 50 alin. (2)	La art.50 alin.(1)-(2) de comasat într-un alineat cu următorul cuprins: „Autoritățile administrației publice centrale și locale, UTA Găgăuzia, prevăd în bugetele proprii alocații destinate protejării monumentelor istorice aflate în proprietatea, administrarea sau gestiunea lor economică”.	Se acceptă Art. 50 a devenit art. 51
Art. 51	Art.51 de exclus, în contextul obiecțiilor expuse de ordin conceptual.	Nu se acceptă Instituirea Fondului se menține, argumentarea fiind prezentată mai sus. Art. 51 a devenit art. 52.
Art. 53	Art. 53 de asemenea urmează a fi exclus, ținând cont de obiecțiile expuse de ordin conceptual. Mai mult ca atât, scutirile de impozite, reducerea taxelor pentru monumentele istorice pot fi asimilate unor venituri ratate legate de implementarea politicilor publice în accepțiunea reglementărilor art.10 alin.(11) din Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale, fapt pentru care APL pot solicita transferuri de compensare. În general, potrivit art.10 alin.(3) din Legea nr.436/2006, autoritățile administrației publice centrale nu pot să stabilească ori să impună competențe autorităților publice locale fără o evaluare prealabilă a impactului financiar pe care aceste competențe le-ar putea genera, fără o consultare a autorităților publice locale de nivelul corespunzător și fără ca colectivitățile locale să fie asigurate cu mijloacele financiare necesare. Astfel, facilitățile fiscale nu pot reprezenta subiect de reglementare a proiectului de lege examinat. Subsecvent, atenționăm că nu este clară sursa de achitare a dobânzilor aferente creditelor rambursabile menționate la alin.(7) din art.53, iar un risc înalt de neperformanță în recuperarea acestor	Se acceptă

	credite va genera prejudicii statutului, cu un impact direct asupra bugetului de stat.	
Art. 58 alin. (2)	Cu titlu de recomandare, la art.58 alin.(2) cuvintele „de plată a acestor costuri” se propune de substituit cu cuvintele „acoperirii prejudiciului”.	Se acceptă parțial Art. 58 a fost reformulat ținându-se cont de recomandare. Art. 58 a devenit art. 57
Art. 59 alin. (1)	- la alin.(1) referitor la intrarea în vigoare a art.37 alin.(3) lit. d) de corelat cu termenul care va fi stabilit, ca urmare a adoptării legii cu privire la modificarea unor acte normative (cadrul normativ conex legii privind instituțiile publice) – proiectul este înregistrat în Parlament sub nr.166 din 14.05.2025 și aprobat în prima lectură la 22.05.2025;	Se ia act Art.59 a devenit art.58
Art. 59 alin. (2)	- la alin.(2) după cuvintele „se aplică etapizat” este preferabil de completat cu un termen limită, întru evitarea perioadei îndelungate de implementare a art.37, iar cuvântul „Statutului” de substituit cu cuvântului „Regulamentului”, în contextul propunerii la art.37 alin.(3) din proiect;	Se acceptă Modificările au fost operate
Art. 59 alin. (3)	- alin.(3) de exclus.	Nu se acceptă Prevederea referitoare la Fond a fost menținută, fiind inclusă în forma revizuită la alin. (2).
Art. 60 alin. (2)	La art.60 alin.(2): - dispoziția se va expune în următorul cuprins: „Guvernul, în termen de 12 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova :”	Se acceptă Modificarea a fost operată Art. 60 a devenit art. 59
Art. 60 alin. (2) lit. c)	- lit. c) de exclus.	Se acceptă parțial Prevederea „c) va prezenta Parlamentului proiectul legii cu privire la Fondul național al patrimoniului cultural” a fost exclusă, iar instituirea Fondului se realizează prin hotărâre a Guvernului. Art. 60 a devenit art. 59

	<p>La Nota de fundamentare</p>	<p>Nota de fundamentare se va ajusta, ținând cont de obiecțiile expuse la proiect.</p> <p>Potrivit compartimentului 4.2 implementarea proiectului de lege implică costuri directe și indirecte, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5.545,3 mii lei pentru fortificarea/reorganizarea Agenției de Inspectare a Monumentelor, dintre care 1.500,0 mii lei reprezintă cheltuieli pentru asigurarea condițiilor de muncă și dotarea Agenției cu echipamente necesare activității de bază. În acest sens, constatăm că nu sunt aduse argumente plauzibile privind necesitatea acestor procurări, precum și nu este indicată sursa de acoperire a cheltuielilor respective. Totodată, cheltuielile salariale au fost estimate în volum de 2.750.8 mii lei, dintre care 915,2 mii lei nu au sursă de acoperire. Menționăm că Ministerul Finanțelor și-a expus opinia prin demersul nr.07/1-03/9/106 din 3 februarie curent (număr unic 33/MC/2026), care urmează a fi luată în considerare la ajustarea Notei de fundamentare la proiectul de lege; - 1.000,0 mii lei pentru Sistemul Informațional „Inventarul Monumentelor”, costuri acoperite din bugetul de stat; - 10.000,0 mii lei - fortificarea Institutului Patrimoniului Cultural, reprezintă costuri neacoperite. <p>În acest sens, menționăm că argumentul autorului că la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2026-2028 au fost solicitate mijloace financiare, în volum de 13.650,0 mii lei, nu asigură și nu reprezintă sursă de finanțare a măsurii date. Mai mult ca atât, autorul nu oferă informații detaliate asupra calculelor confirmative aferente costurilor estimate.</p> <p>Drept urmare, comunicăm că promovarea prevederilor, care presupun un impact financiar impunător, fără fundamentarea corespunzătoare a acestuia și fără asigurarea surselor de finanțare,</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Prevederile privind reorganizarea Agenției de Inspectare a Monumentelor au fost excluse din Nota de fundamentare, întrucât proiectul de hotărâre a Guvernului aferent este promovat separat și deja se află în promovare la Guvern. Proiectul de lege prevede doar modificarea denumirii instituției în Inspectoratul Național al Monumentelor.</p> <p>În ceea ce privește Institutul Patrimoniului Cultural, cheltuielile aferente sunt reflectate în Nota de fundamentare, iar proiectul hotărârii de Guvern privind organizarea și funcționarea acestuia, împreună cu Nota de fundamentare și fișa financiară, au fost transmise Cancelariei de Stat pentru înregistrare.</p>
--	--------------------------------	--	--

		<p>poate conduce la adoptarea unui act normativ lipsit de acoperire financiară, care încalcă principiul de sustenabilitate financiară. Astfel, în contextul finanțării prudente a cheltuielilor publice, considerăm necesar ca Ministerul Culturii să efectueze o analiză amplă a resurselor publice alocate domeniului culturii, în scopul asigurării distribuirii alocațiilor pentru realizarea eficientă a măsurilor prenotate.</p> <p>În concluzie, Ministerul Finanțelor își exprimă deschiderea în examinarea repetată a proiectului legii, doar după considerarea observațiilor și propunerilor formulate.</p>	
--	--	---	--

AVIZARE

<p>Agencia Geodezie, Cartografie și Cadastru Aviz nr. 36/01-06/584 din 28.04.2026</p>	<p>Art. 8 alin. (3)</p>	<p>În art. 8 alin. (3) din proiectul de lege este prevăzut următorul text: „Drept referință pentru stabilirea traseelor exacte ale hotarelor monumentelor istorice menționate la alin. (2) servește drept bază analiza planurilor istorice ale acestor proprietăți și a materialelor de arhivă, ținând cont de necesitatea asigurării integrității monumentului...”. Formularea utilizată ridică unele probleme de tehnică legislativă și claritate juridică. Expresia „servește drept bază analiza” este una greoaie și improprie stilului normativ. Normele legislative trebuie să fie formulate într-un limbaj clar, concis și imperativ, evitând construcțiile redundante sau indirecte. În același timp, utilizarea sintagmei „drept referință” cumulată cu „servește drept bază” generează o redundanță terminologică, afectând claritatea și eleganța textului normativ. În vederea corectării acestor deficiențe și alinierii textului la exigențele tehnicii legislative, se propune reformularea alineatului, după cum urmează: „La stabilirea traseelor exacte ale hotarelor monumentelor istorice menționate la alin. (2)</p>	<p>Se acceptă Art. 8 alin (3) a fost reformulat conform propunerii</p>
---	--------------------------------	---	--

	<p>se utilizează analiza planurilor istorice ale acestor proprietăți, a materialelor de arhivă și a altor surse documentare relevante, ținând cont de necesitatea asigurării integrității monumentului, prin includerea în acest hotar a tuturor componentelor (teren, elemente construite, spații verzi), existente și dispărute, care reflectă etapele de dezvoltare istorică a acestuia, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.”. Această formulare elimină construcțiile greoaie și redundante, cu păstrarea conținutului normativ, exprimat într-o manieră mai riguroasă și coerentă.</p>	
Art. 8 alin. (4)	<p>În art. 8 alin. (4) recomandăm revizuirea frazei a doua din alineat, referitoare la registrul bunurilor imobile, or traseele nu se înscriu în registrul bunurilor imobile. În registrul bunurilor imobile se notează calitatea de monument, precum și faptul că un imobil se află în zona de protecție a monumentului. Respectiv, cuvintele „și în registrul bunurilor imobile” urmează a fi excluse. Notăm că, evidența traseelor hotarelor monumentelor istorice, poate fi ținută într-un sistem informațional creat și administrat de Ministerul Culturii sau, ca alternativă, datele despre traseele respective pot fi plasate pe geoportalul tematic al Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru (geodata.gov.md).</p>	<p>Se acceptă parțial Art. 8 a fost ajustat prin excluderea referinței la înscrierea traseelor hotarelor monumentelor istorice în registrul bunurilor imobile, întrucât aceste trasee nu se înscriu ca atare în registrul respectiv. Evidența hotarelor se va ține în dosarul monumentului istoric și în Sistemul informațional „Inventarul monumentelor”, iar în registrul bunurilor imobile se vor efectua doar notările prevăzute de legislația cadastrală, inclusiv statutul de monument și, după caz, amplasarea în zona de protecție.</p>
Art. 9 alin. (6)	<p>Subsidiar, art. 9, alin. (6), de asemenea, urmează a fi revăzut, or nu există „documentație cadastrală a localității”, respectiv, cuvintele „documentația cadastrală” se vor exclude. Totodată, se va revizui alin. (8) din același art. 9, fiindcă în documentația cadastrală nu se marchează zona de protecție. Zonele de protecție a monumentelor urmează a fi deținute, ca date geospațiale, de către o autoritate responsabilă de protejarea monumentelor. Ulterior, urmează integrarea acestora în Infrastructura națională de date spațiale (potrivit art.16 al Legii nr.254/2016), publicarea acestora (potrivit HG nr.254/2018) pe platforma</p>	<p>Se acceptă parțial Art. 9 alin. (6) și (8) au fost ajustate prin excluderea referințelor la „documentația cadastrală”. Zonele de protecție și hotarele acestora urmează a fi evidențiate în Sistemul informațional „Inventarul monumentelor” și integrate în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, precum și în infrastructura națională de date spațiale, în condițiile cadrului normativ aplicabil.</p>

	centralizată pentru gestionarea și partajarea informațiilor geografice și a seturilor de date spațiale produse de entitățile publice (geodata.gov.md), unde pot fi vizualizate, suprapuse cu alte seturi de date spațiale, inclusiv cu datele cadastrale și utilizate în procesul decizional.	În registrul bunurilor imobile se notează doar informațiile prevăzute de legislația cadastrală, inclusiv calitatea de monument și, după caz, amplasarea totală sau parțială a bunului imobil în zona de protecție.
Art. 10 alin. (3)	În art. 10 alin. (3) textul „Bunurile de patrimoniu cultural imobil” recomandăm a fi substituit cu textul „Bunurile imobile patrimoniu cultural”. Subsecvent, în art. 10 din proiectul de lege și următoarele, cu referire la noțiunea utilizată de „bun imobil”, menționăm că, potrivit art. 459 alin. (2) Cod civil, bun imobil se consideră terenul înregistrat cu număr cadastral distinct. Respectiv, în cazul în care în proiect se au în vedere clădirile sau alte construcții, este necesar de a utiliza aceste noțiuni. Pentru asigurarea clarității și preciziei juridice a normei și evitarea interpretărilor ambigue, în contextul în care noțiunea de „bunuri” poate include atât bunuri mobile, cât și imobile, cât și pentru menținerea coerenței terminologice pe întreg parcursul actului normativ, se recomandă revizuirea întregului text al proiectului, astfel încât, în toate cazurile în care termenul „bun”/„bunuri” se referă la bunuri imobile, să fie utilizată sintagma completă „bun imobil”/„bunuri imobile”.	Nu se acceptă Sintagma „patrimoniu cultural imobil - bun de patrimoniu cultural imobil”, ca și sintagmele „patrimoniu cultural mobil - bun de patrimoniu cultural mobil”, „patrimoniu cultural imaterial - bun de patrimoniu cultural imaterial” se referă la terminologia specializată, acceptată în limba română pentru domeniul patrimoniului cultural. Art. 10 alin. (3) a devenit art. 10 alin. (4)
Art. 11 alin. (1)	În art. 11 alin. (1) urmează a fi efectuate rectificări. În registrul bunurilor imobile, bunurile și drepturile se înregistrează în baza actelor emise de autorități, conform art. 447 Cod civil. Potrivit art. 416 Cod civil, dacă un drept, act sau fapt a fost înregistrat într-un registru public, se prezumă că el există, cât timp nu a fost radiat sau modificat în condițiile legii. Totodată, legea prevede instituția rectificării, temeiurile și procedura radierii înscrierilor din registrul bunurilor imobile, art. 438, 439 Cod civil, art. 38 Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998. Astfel, nu poate fi acceptată abordarea precum că înscrierea este	Se acceptă parțial Textul art. 11 alin. (1) a fost ajustat în vederea corelării cu prevederile legislației civile și cadastrale privind efectele înscrierilor în registrul bunurilor imobile, precum și procedura de rectificare sau radiere a acestora. Formula potrivit căreia înscrierea în registrul bunurilor imobile este „nulă de drept” a fost exclusă. Totodată, se menține interdicția edificării sau înregistrării unor construcții noi pe terenul monumentului

	nulă de drept, or, nulitatea urmează a fi stabilită de instanța de judecată în fiecare caz concret. Mai mult decât atât, nu considerăm corectă abordarea precum că, înscrierea în registru, este nulă de drept, atâta timp cât însăși actul care a stat la baza înregistrării nu este anulat.	istoric demolat. În cazul în care asemenea construcții au fost înregistrate, se vor întreprinde măsurile necesare pentru contestarea actelor care au stat la baza înregistrării și pentru rectificarea sau radierea înscrierilor, în condițiile legii.
Art. 14 alin. (3)	În art. 14 alin. (3) în textul „divizarea, separarea ori comasarea cadastrală a monumentului istoric” este necesară excluderea cuvântului „cadastrală”, deoarece acest text nu corespunde prevederilor Legii nr. 354/2004 cu privire la formarea bunurilor imobile. Potrivit prevederilor art. 9 din legea menționată, separarea, divizarea, comasarea bunurilor imobile sunt căile de formare a bunurilor imobile. Prin urmare, recomandăm substituirea textului „se înregistrează în documentele cadastrale” cu textul „se realizează”.	Se acceptă parțial. Textul art. 14 alin. (3) a fost reformulat în vederea corelării terminologice cu Legea nr. 354/2004 cu privire la formarea bunurilor imobile, prin excluderea cuvântului „cadastrală”. Totodată, pentru a menține mecanismul de protecție aplicabil monumentelor istorice, norma va prevedea expres că operațiunile respective se efectuează numai în baza avizului pozitiv al Ministerului Culturii.
Art. 16	În art. 16 din proiect este reglementat dreptul de preemțiune al statului, care se exercită în termen de 60 de zile de la notificarea intenției de vânzare. Deși soluția este corectă în principiu, norma prezintă o lacună importantă. Proiectul nu stabilește consecințele juridice a nerespectării termenului de către autoritatea publică. Astfel, nu este clar dacă lipsa unui răspuns în termen echivalează cu renunțarea la dreptul de preemțiune sau dacă blochează tranzacția. Această omisiune afectează securitatea circuitului civil și poate genera litigii privind valabilitatea contractelor de vânzare încheiate după expirarea termenului. Pentru înlăturarea acestor neclarități, se propune completarea art. 16 cu o prevedere expresă, după cum urmează: „În cazul în care Ministerul Culturii nu comunică, în termenul prevăzut, intenția de exercitare a dreptului de preemțiune, acesta se consideră neexercitat.”	Se acceptă Articolul 16 a fost completat cu un nou alineat, cu renumerotarea ulterioară a alineatelor. Totodată, fostul alin. (6), devenit alin. (7) ca urmare a renumerotării, a fost reformulat pentru clarificarea cazurilor în care actele juridice privind înstrăinarea monumentelor istorice sau a părților lor componente sunt nule de drept.
Art. 25	Datele privind monumentele istorice reprezintă, prin natura lor, date spațiale relevante, compatibile și interoperabile cu alte seturi de date gestionate la nivel	Se acceptă parțial Articolul 25 a fost completat cu un alineat nou, după alin. (6), cu renumerotarea

	<p>național (urbanism, cadastru, infrastructură etc.). În acest context, se consideră necesară completarea art. 25 cu un alineat nou, cu următorul cuprins:</p> <p>„Datele din S.I. „Inventarul monumentelor” se creează, se administrează și se furnizează cu respectarea cerințelor de interoperabilitate, asigurând integrarea acestora în infrastructura națională de date spațiale.”</p> <p>Includerea acestei prevederi este recomandabilă pentru conformitatea proiectului cu cadrul normativ existent, asigurarea interoperabilității și accesului datelor.</p>	<p>ulterioară a alineatelor, prin care se stabilește că datele gestionate prin S.I. „Inventarul monumentelor” se creează, se administrează, se actualizează și se furnizează cu respectarea cerințelor de interoperabilitate și armonizare aplicabile seturilor și serviciilor de date spațiale, în condițiile legii.</p> <p>Formularea propusă în aviz a fost ajustată redacțional, prin excluderea sintagmei privind „integrarea acestora în infrastructura națională de date spațiale”, pentru a evita instituirea unei obligații tehnice imediate, fără detalierea etapelor, responsabilităților instituționale și resurselor necesare implementării.</p>
Art. 28 alin. (4)	<p>Recomandăm revizuirea textului din art. 28 alin. (4) din proiect, deoarece cadrul normativ național nu utilizează noțiunea de „parcelă cadastrală”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Articolul 28 alin. (4) a fost revizuit prin excluderea cuv. „cadastrală”.</p>
Art. 45 alin. (2)	<p>În art. 45 al proiectului considerăm necesară revizuirea alin. (2). Concesiunea nu se aplică bunurilor proprietate privată, contractul de concesiune este un contract administrativ (de văzut Legea nr. 121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, Codul administrativ).</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Articolul 45 alin. (2) a fost revizuit prin excluderea referinței la concesionarea imobilelor aflate în proprietate privată. Iar lit. b) și c) au fost ajustate corespunzător prin substituirea termenului „concesionar” cu „titular al dreptului de folosință”. Art. 45 a devenit art. 44.</p>
Art. 46 alin. (4)	<p>La art. 46 alin. (4) din proiect urmează a fi exclus textul „și se consemnează în dosarul cadastral al acestuia de către autoritatea competentă în domeniul cadastrului bunurilor imobile;” pe motiv că, în dosarul cadastral, nu se fac consemnări, dosarul cadastral include documente, nu înscrisuri, necesare ținerii cadastrului bunurilor imobile. Obligația de protejare a monumentului este o obligație prevăzută de lege, fiind obligatorie pentru proprietar și terți în virtutea legii, fără vreo consemnare sau înscrisuri. Menționăm că, potrivit legii, în Registrul bunurilor imobile se notează calitatea</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Textul art. 46 alin. (4) lit. c) a fost ajustat prin excluderea referinței la înscrierea Obligației de protejare în registrul bunurilor imobile. Obligația de protejare rămâne o obligație legală aferentă imobilului, potrivit prezentei legi. Art. 46 a devenit art. 45.</p>

		de monument la bunului. Respectiv, odată ce s-a atribuit această calitate de monument al bunului, toate obligațiile prevăzute de lege în legătură cu acest fapt sunt opozabile prin această înscriere, or nimeni nu ar putea invoca necunoașterea calității de monument.	
Ministerul Afacerilor Externe Aviz nr. DI/3/041-4821 din 28.04.2026	Art. 15	În conformitate cu practica internațională, se recomandă completarea art. 15 din proiectul de Lege cu un alin. nou, care să prevadă posibilitatea transmiterii dreptului de proprietate asupra monumentelor istorice către un alt stat în baza tratatelor internaționale, cu respectarea tuturor cerințelor legale de protejare și menținere a monumentelor istorice în cauză.	Nu se acceptă Propunerea privind completarea art. 15 cu posibilitatea transmiterii dreptului de proprietate asupra monumentelor istorice aflate în proprietate publică către un alt stat nu se acceptă, întrucât ar institui o derogare de la regimul juridic al inalienabilității, imprescriptibilității și insesizabilității acestor bunuri. Practica europeană relevantă confirmă, de regulă, menținerea monumentelor istorice aflate în proprietate publică în patrimoniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale, iar cooperarea internațională poate fi realizată prin instrumente juridice care nu implică transferul dreptului de proprietate, inclusiv acorduri de cooperare, administrare, folosință, restaurare, finanțare sau alte forme permise de legislația aplicabilă.
	Art. 37 alin. (3) lit. q)	La art. 37, alin. (3), lit. q), termenul „acorduri internaționale” urmează să fie substituit cu termenul generic „tratate internaționale” prevăzut în Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova. În același sens, în denumirea cap. X, termenul „convențiilor internaționale” va fi înlocuit cu termenul generic „tratatelor internaționale”.	Se acceptă Modificarea a fost operată. Alin. (3) lit. q) a devenit alin. (4) lit. p)
Centrul de Armonizare a Legislației		Proiectul național are drept scop principal instituirea unui cadru juridic general în domeniul protejării monumentelor istorice, prin reglementarea regimului	Se ia act

<p>Aviz nr. 31/02-69-4807 din 28.04.2026</p>		<p>juridic al acestora, formarea și punerea în aplicare a sistemului național de protejare, precum și asigurarea condițiilor necesare pentru protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice ca bunuri ale moștenirii culturale și identității naționale. Proiectul urmărește, totodată, integrarea protejării monumentelor istorice în politicile naționale și locale din domeniile culturii, educației, urbanismului și amenajării teritoriului.</p> <p>Din punct de vedere al dreptului UE, prin prisma obiectului de reglementare, prezentul demers normativ se circumscrie reglementărilor statuate la nivelul UE, subsumate politicii europene în domeniul „Educație și Cultură” (Capitolul 26).</p> <p>La nivelul Uniunii Europene, domeniul patrimoniului cultural beneficiază de un cadru de politici și de instrumente cu caracter strategic, programatic ori de cooperare, care, deși nu instituie obligații de transpunere directă, configurează reperele esențiale ale acțiunii europene comune și ale acțiunii naționale conforme cu standardele europene.</p> <p>În această categorie se includ, în principal, următoarele acte:</p> <p>a) Decizia (UE) 2017/864 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2017 privind Anul European al Patrimoniului Cultural 2018, care stabilește drept obiectiv promovarea patrimoniului cultural european ca resursă comună, consolidarea protejării, conservării, reutilizării, dezvoltării și valorificării acestuia, precum și integrarea patrimoniului cultural în politicile publice relevante;</p> <p>b) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european” din 22 iulie 2014 (COM(2014) 477 final), care fundamentează</p>	
--	--	--	--

		<p>viziunea europeană privind valorificarea patrimoniului cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă;</p> <p>c) Cadrul european de acțiune pentru patrimoniul cultural (European Framework for Action on Cultural Heritage), Document de lucru al serviciilor Comisiei (SWD(2018) 491 final) din 5 decembrie 2018, care continuă moștenirea Anului European al Patrimoniului Cultural 2018 prin patru piloni: incluziune, sustenabilitate, reziliență, parteneriate și inovație;</p> <p>d) Recomandarea Comisiei din 26 aprilie 2010 privind inițiativa de programare în comun a cercetării „Patrimoniul cultural și schimbările globale: o nouă provocare pentru Europa” (2010/238/UE), care încurajează cooperarea în cercetarea privind protejarea patrimoniului cultural în condițiile schimbărilor de mediu și sociale;</p> <p>e) Concluziile Consiliului privind patrimoniul cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă (2014/C 183/08), care definesc patrimoniul cultural drept factor-cheie al dezvoltării durabile și al coeziunii sociale;</p> <p>f) Concluziile Consiliului privind guvernarea participativă a patrimoniului cultural (2014/C 463/01), care promovează implicarea actorilor neguvernamentali și a comunităților în gestionarea patrimoniului;</p> <p>g) Concluziile Consiliului Uniunii Europene privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural (2020/C 186/01), care stabilesc orientări pentru protecția patrimoniului împotriva pericolelor naturale, schimbărilor climatice și dezastrelor antropice;</p> <p>h) Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01), care identifică, printre prioritățile europene,</p>	
--	--	--	--

		<p>sustenabilitatea patrimoniului cultural și consolidarea rezilienței acestuia la schimbările climatice;</p> <p>i) Concluziile Consiliului privind abordarea UE asupra patrimoniului cultural în conflicte și crize, precum și Comunicarea Comisiei „A Culture Compass for Europe” (COM(2025) 785 final) din 12 noiembrie 2025, care actualizează cadrul strategic al politicii UE în domeniul culturii și consolidează rolul patrimoniului cultural ca element esențial al rezilienței democratice europene.</p> <p>Examinând proiectul național prin prisma prevederilor actelor UE menționate supra, constatăm că prevederile propuse nu au ca scop transpunerea directă a legislației UE relevante domeniului, fiind prevederi cu specific național, menite să instituie, să actualizeze și să eficientizeze cadrul juridic privind protejarea monumentelor istorice în Republica Moldova.</p> <p>Astfel, soluțiile normative propuse se înscriu, sub aspect substanțial, în logica orientărilor strategice europene în domeniul patrimoniului cultural, pe care le reflectă în mod consecvent, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> — art. 2 al proiectului invocă în mod expres armonizarea cadrului juridic național cu standardele și recomandările internaționale ale UNESCO, ICOMOS și Consiliului Europei, abordare convergentă cu apelul Comisiei Europene la „o abordare integrată a patrimoniului cultural european” și cu cerința complementarității acțiunilor UE cu acțiunile UNESCO și Consiliului Europei (Concluziile Consiliului 2018/C 460/10); — art. 4 al proiectului enunță, printre principiile generale ale protejării, principiul dezvoltării durabile și principiul interesului public, principii consacrate și de Concluziile Consiliului privind patrimoniul cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă (2014/C 183/08); 	
--	--	---	--

		<p>— art. 10 al proiectului, care reglementează includerea protejării monumentelor istorice în documentele de politici publice și de planificare teritorială este consonant cu obiectivul de integrare transversală a patrimoniului cultural în politicile publice relevante, prevăzut de Decizia (UE) 2017/864 și de Cadrul european de acțiune pentru patrimoniul cultural (2018);</p> <p>— art. 21 din proiect, care instituie procedura clasării de urgență, precum și prevederile referitoare la monitorizarea stării de conservare (art. 38) reflectă orientările Concluziilor Consiliului privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural (2020/C 186/01);</p> <p>— art. 25 și 57 ale proiectului transpun, la nivel național, obligațiile asumate de Republica Moldova în temeiul Convenției de la Haga din 14 mai 1954 pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat (inclusiv prin utilizarea însemnului „Scutul Albastru”) și prevăd primatul convențiilor internaționale în domeniul patrimoniului cultural, soluții care sunt în acord cu Concluziile Consiliului privind abordarea UE asupra patrimoniului cultural în conflicte și crize;</p> <p>— art. 56 al proiectului, care recunoaște drepturile organizațiilor neguvernamentale de a participa la activitățile de documentare, inventariere, monitorizare civică și promovare a transparenței în aplicarea legislației este în acord cu Concluziile Consiliului privind governanța participativă a patrimoniului cultural (2014/C 463/01).</p> <p>În concluzie, comunicăm despre lipsa de obiecții și propuneri pe marginea proiectului.</p>	
Agencia Proprietății Publice		Lipsă de obiecții și propuneri	Se ia act

Aviz nr. 05-04-3065 din 28.04.2026			
Ministerul Finanțelor Aviz nr. 05-04-3065 din 30.04.2026	La proiectul de lege Art. 4 lit. a) Art. 10 alin. (2)	În contextul modificărilor efectuate după avizarea proiectului de către Ministrul Finanțelor, înaintăm următoarele propuneri de îmbunătățire. La art. 4 lit. a) noțiunea „principiul responsabilității statutului” se propune de expus în redacția următoare: „a) Principiul responsabilității – autoritățile publice competente asigură cadrul normativ, instituțional și administrativ necesar pentru protejarea monumentelor istorice, în condițiile prezentei legi.” La art. 10 alin. (2) textul „condițiile de acordare, utilizare și control al finanțării pentru lucrările” de substituit cu textul „condițiile de finanțare a lucrărilor”, iar după cuvintele „monumentelor istorice” de completat cu cuvintele „, corectitudinea utilizării acestora”.	Se acceptă Modificările la art. 4 lit. a) au fost operate și în conformitate cu propunerile Ministerului Educației și Cercetării
	Art. 15 alin. (3) Art. 20 alin. (5) Art. 25 alin. (6) Art. 39 alin. (2) Art. 40 alin. (2)	La art. 15 alin. (3) după cuvintele „monumentele istorice” de completat cu cuvintele „aflăte în proprietate publică”. Totodată, la art. 15 alin. (3), art. 20 alin. (5), art. 25 alin. (6), art. 39 alin. (2) și art. 40 alin. (2) se propune de exclus cuvintele „la propunerea Ministerului Culturii”, ca fiind inutile.	Se acceptă Modificările au fost operate Art. 39 a devenit art. 38, iar art. 40 a devenit art. 39
	Art. 16 alin. (7)	Redacția art. 16 alin. (7) se propune a fi consultată cu Agenția Proprietății Publice.	Se ia act Alineatul a fost exclus
	Art. 21 alin. (1)	La art. 21 alin. (1) cuvintele „Ordinul Ministerului Culturii” de substituit cu cuvintele „Ordinul ministrului culturii”.	Se acceptă Modificarea a fost operată
	Art. 37 alin. (2)	Ținând cont de prevederile art. 38 și art. 39, se propune de expus art. 37 alin. (2) în redacția următoare: „(2) Autoritățile/instituțiile din subordinea Ministerului Culturii care asigură implementarea politicii statului în domeniul protejării monumentelor istorice sunt:”.	Se acceptă Modificarea a fost operată, inclusiv prin preluarea propunerii formulate de Cancelaria de Stat.
	Art. 40 alin. (6)	La art. 40 alin. (6) se propune de expus în redacția următoare:	Se acceptă

	„(6) Membrii Consiliului au dreptul la o remunerare lunară pentru participarea la ședințele Consiliului, din contul și în limita alocațiilor prevăzute în bugetul Ministerului Culturii. Cuantumul și condițiile de remunerare se stabilesc în Regulamentul prevăzut la alin. (2).”.	Modificarea a fost operată, dar în altă redacție. Art. 40 a devenit art. 39
Art. 44 lit. h)	La art. 44 lit. h) cuvintele „instituțiile specializate” de substituit cu cuvintele „autoritățile/instituțiile”, în contextul propunerii la art. 37 alin. (2).	Se acceptă Modificarea a fost operată Art. 44 lit. h) a devenit art. 43 lit. i)
Art. 49 alin. (5)	La art. 49 alin. (5) reiterăm obiecția privind substituirea cuvântului „sumele” cu cuvântul „plățile”.	Se acceptă Modificarea a fost operată Art. 49 a devenit art. 48
Art. 50 alin (2)	La art. 50 se propun următoarele: - de reformulat alin. (2) în conformitate cu prevederile art. 42 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014; - de exclus alin. (3), ținând cont că potrivit prevederilor art. 52 alin. (3) lit. c) din proiect, sursa de finanțare a Programului național de restaurare este Fondul Național al patrimoniului cultural; - la alin. (4) după cuvintele „UTA Găgăuzia” de completat cu cuvintele „în condițiile prezentei legi”.	Se acceptă Articolul 50 a fost ajustat conform propunerilor. Alin. (2) a fost reformulat în vederea corelării cu art. 42 din Legea nr. 181/2014, alin. (3) a fost exclus, iar alineatul următor a fost renumerotat și completat cu sintagma „în condițiile prezentei legi”, pentru asigurarea coerenței interne a proiectului. Art. 50 a devenit art. 49
Art. 52	Cu privire la pct. 52 ce ține de crearea Fondului național al patrimoniului cultural (în continuare – Fond), menționăm următoarele. Reieșind din prevederile alin. (3) sursele de constituire a Fondului sunt alocațiile aprobate prin legea bugetului de stat. Astfel, mijloacele Fondului urmează a fi utilizate pentru finanțarea proiectelor, programelor și activităților din domeniul protejării patrimoniului cultural. În acest sens, activitățile preconizate reprezintă un program bugetar, respectiv, se impune necesitatea redenumirii Fondului în Program. De asemenea, reiterăm că, în proiectul de lege (și anume în Capitolul XII „Dispoziții finale și tranzitorii”) nu se	Se acceptă parțial Articolul 58 a fost completat, cu prevederea privind abrogarea art. 6 alin. (1) lit. g)–i) din Legea nr. 12/2024 privind Fondul național al culturii. Art. 58 a devenit art. 56 Articolul 52 (a devenit art. 51) a fost ajustat în vederea corelării Fondului național al patrimoniului cultural cu Programul național de restaurare și cu cadrul bugetar aplicabil. Art. 53 în redacția anterioară a fost exclus.

regăsesc prevederi referitor la abrogarea art. 6 alin. (1) lit. g)-i) din Legea nr. 12/2024 privind Fondul național al culturii, care dublează prevederile art. 52 din proiect, și anume domeniile de intervenție privind protejarea și ocrotirea monumentelor din mijloacele Fondului național al culturii, după cum urmează:

- g) programe de susținere pentru elaborarea studiilor de fezabilitate și pentru proiectarea intervențiilor asupra monumentelor;
- h) programe de susținere pentru efectuarea intervențiilor asupra monumentelor;
- i) programe de susținere pentru identificarea, cercetarea, documentarea, inventarierea, stabilirea zonei de protecție, prevenirea distrugerii sau mutilării, digitalizarea și promovarea monumentelor.

Totodată, la art. 52 se propun următoarele:

- la alin. (1) textul „ca mecanism financiar bugetar constituit în cadrul bugetului de stat, prin bugetul Ministerului Culturii. Institutul Patrimoniului Cultural asigură implementarea programelor finanțate din Fondul național, în coordonare cu Ministerul Culturii” de exclus;
- de completat cu alineate noi cu următorul cuprins:

„() Programul național este parte componentă a bugetului de stat și se aprobă prin legea anuală a bugetului de stat, în corespundere cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

() Programul național se gestionează de Ministerul Culturii, prin intermediul Institutului Patrimoniului Cultural.

() Propuneri noi de proiecte mari de investiții capitale publice, înaintate spre finanțare din contul Programului național, se examinează, se evaluează și se selectează conform modului stabilit de Guvern.

Nu se acceptă propunerea de redenumire a Fondului național al patrimoniului cultural în „Program național”, întrucât art. 52 (art. 51) nu reglementează un program de politici publice, ci un mecanism de finanțare destinat susținerii mai multor categorii de proiecte, programe și activități în domeniul protejării patrimoniului cultural. Utilizarea noțiunii de „fond” este compatibilă cu legislația națională în domeniul culturii, inclusiv prin raportare la Fondul național al culturii, reglementat prin Legea nr. 12/2024.

Aspectele privind examinarea, evaluarea și selectarea proiectelor mari de investiții capitale publice nu au fost preluate ca normă distinctă în art. 52 (art. 51), întrucât acestea sunt reglementate de cadrul normativ general aplicabil investițiilor capitale publice și urmează a fi aplicate corespunzător, după caz. Procedurile de depunere, evaluare, selectare, contractare, monitorizare, distribuție și recuperare a mijloacelor utilizate neconform vor fi detaliate în regulamentul aprobat de Guvern.

Articolele au fost renumerotate.

	() Distribuirea anuală a mijloacelor alocate Programului național se efectuează de către Institutul Patrimoniul Cultural.”.	
Art. 53	Art. 53, care prevede „acoperirea costurilor lucrărilor..., incluse în Programul național de restaurare”, se propune de exclus, întrucât contravine prevederilor art. 52 alin. (4) lit. c) din proiect.	Se ia act Art. 53 în redacția anterioară a fost exclus
Art. 58	Art. 58 se va completa cu un alineat nou, care va abroga art. 6 alin. (1) lit. g)-i) din Legea nr. 12/2024 privind Fondul național al culturii, în contextul obiecțiilor expuse de ordin general.	Articolul 58 a fost completat cu prevederea privind abrogarea a art. 6 alin. (1) lit. g)–i) din Legea nr. 12/2024 privind Fondul național al culturii, în vederea corelării cu termenul de aplicare a art. 52 din proiect și evitării dublării domeniilor de finanțare aferente protejării monumentelor istorice. Art. 58 a devenit art. 56
La Nota de fundamentare	Nota de fundamentare se va ajusta, ținând cont de obiecțiile expuse la proiect. Totodată, constatăm că autorul nu a luat în considerare obiecția expusă în demersul Ministerului Finanțelor, nr. 07/1-03/22/214 din 23 februarie curent, privind prezentarea calculelor estimative pentru punerea în aplicare a actului normativ, și anume pentru implementarea Programului, care pot avea un impact impunător asupra bugetului de stat. Drept urmare, reiterăm că adoptarea unui act normativ lipsit de acoperire financiară încalcă principiul de sustenabilitate financiară. Mai mult, în contextul capacităților instituționale reduse ale Institutului Patrimoniului Cultural, care urmează să gestioneze Program, atenționăm asupra riscului de a nu dispune de instrumente necesare atât pentru realizarea programelor din cadrul Programului, cât și pentru asigurarea controlului utilizării mijloacelor alocate din bugetul de stat. Astfel, considerăm imperativă prezentarea informațiilor detaliate în acest sens.	Se acceptă parțial Extinderea efectivului-limită al Institutului Patrimoniului Cultural este reglementată prin proiectul hotărârii Guvernului nr. unic 364/MC/2026, prezentat separat spre avizare. Nota de fundamentare și fișa financiară aferente proiectului justifică majorarea de la 43 la 50 de unități, cele 7 unități suplimentare urmând a fi transferate de la instituțiile din subordinea Ministerului Culturii, respectiv 3 unități de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală și 4 unități de la Muzeul Național de Istorie a Moldovei. Totodată, având în vedere că Republica Moldova pune accent pe consolidarea domeniului cercetării, în procesul de avizare a proiectului hotărârii Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice „Institutul Patrimoniului Cultural”, cu numărul unic 364/MC/2026 și urmare a ședințelor de lucru

	<p>Potrivit compartimentului 4.2, implementarea proiectului de lege implică costuri directe și indirecte, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.000,0 mii lei pentru Sistemul Informațional „Inventarul Monumentelor”, costuri acoperite din bugetul de stat; - 11.394,5 mii lei pentru reorganizarea Institutului Patrimoniului Cultural, reprezentând costuri neacoperite în anul 2028, dintre care 10.194,5 mii lei reprezintă cheltuieli de personal. <p>În acest sens, menționăm că argumentul autorului, potrivit căruia, la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2026-2028 au fost solicitate mijloace financiare, nu asigură și nu constituie o sursă de finanțare pentru măsura dată. Mai mult ca atât, proiectul de hotărâre cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Institutul Patrimoniului Cultural (număr unic 364/MC/2026) prezentat spre avizare, prevede extinderea efectivului-limită de personal de la 43 unități la 50 unități.</p> <p>În acest context, subliniem că orice majorare a numărului de unități de personal necesită a fi fundamentată printr-o analiză funcțională riguroasă, care să justifice necesitatea instituirii funcțiilor noi, inclusiv prin identificarea eventualelor funcții cu atribuții similare în cadrul altor entități sau în structura existentă, ce ar putea fi racordate la necesitățile instituției, în vederea optimizării utilizării resurselor umane în limita alocațiilor bugetare aprobate.</p> <p>Astfel, în contextul finanțării prudente a cheltuielilor publice, considerăm necesar ca Ministerul Culturii să efectueze o analiză amplă a resurselor publice alocate domeniului culturii, în scopul asigurării distribuirii alocațiilor pentru realizarea eficientă a măsurilor prenotate.</p> <p>Subsidiar, atenționăm că proiectul nu este însoțit de fișa financiară, ceea ce contravine art. 17 alin. (1¹) din Legea</p>	<p>cu Ministerul Educației și Cercetării (MEC), s-a decis transmiterea calității de fondar al Instituției Publice „Institutul Patrimoniului Cultural” către MEC. În același timp, MEC a asigurat că domeniul patrimoniului cultural nu va fi neglijat și temele de cercetare vor fi coordonate cu MC, în funcție de necesitățile sectoriale identificate și de prioritățile politicilor publice în domeniul protejării, cercetării, conservării și valorificării patrimoniului cultural. Astfel IPC a fost exclus din proiect.</p> <p>Estimarea costurilor aferente organizării și funcționării Fondului național al patrimoniului cultural, inclusiv a programelor finanțate din mijloacele acestuia, va fi realizată la etapa elaborării proiectului hotărârii Guvernului privind aprobarea Regulamentului Fondului. Până la aprobarea și operaționalizarea Fondului național al patrimoniului cultural, finanțarea măsurilor aferente protejării monumentelor istorice poate fi realizată prin mecanismele existente, inclusiv prin Fondul național al culturii, în condițiile Legii nr. 12/2024. Totodată, proiectul de lege nu instituie obligații bugetare nelimitate sau imediate, întrucât mijloacele Fondului național al patrimoniului cultural urmează a fi constituite din alocații aprobate anual prin legea bugetului de stat, cu respectarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.</p>
--	--	---

		<p>finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, conform căruia în lipsa acesteia, proiectul se restituie fără avizare.</p> <p>În concluzie, Ministerul Finanțelor solicită considerarea observațiilor și propunerilor formulate.</p>	
<p>Congresul Autorităților Locale din Moldova Aviz nr. 141 din 30.04.2026</p>	<p>Art. 8 Art. 9 alin. (7)</p>	<p>În Articolul 8 (Hotarul monumentelor istorice (7) Planul hotarului monumentelor istorice se aprobă de către Ministerul Culturii): cuvintele „aprobă de” considerăm că necesită a se substitui cu cuvântul „notifică”. Obiecția este valabilă în mod corespunzător și pentru Art. 9 alin. (7): „Planul zonei de protecție a monumentelor istorice se aprobă de către Ministerul Culturii”. În primul rând, considerăm că ipoteza proiectului de „aprobare obligatorie a hotarelor” de către Ministerul Culturii nu este posibilă de realizat în timp util, pe motiv de formalități complexe și sofisticate în legătură cu acest proces, care depășesc vădit capacitățile administrative reale ale ministerului. Este elocventă situația delimitării proprietății publice, care a fost, în mod similar, centralizată prin Legea nr. 29/2018, fiind arogate asemenea drepturi (de veto) Agenției Proprietății Publice, și care a demonstrat, chiar și în condițiile unui proiect național de amploare („Proiectul de Înregistrare și Evaluare Funciară”, inițiat în 2018), că această centralizare a creat doar blocaje și frâne în atingerea finalității așteptate și anume delimitarea integrală a proprietății publice după apartenență și domeniu (care este în prezent departe de a fi finalizată). Totodată, considerăm că asemenea „condiții”, diminuează până la anihilare rolul autorităților administrației publice locale în administrarea proprietății unității administrativ-teritoriale, bazat pe autonomie decizională consacrată de Constituția Republicii Moldova. Rolul Ministerului Culturii în acest proces este important a fi focusat pe normele metodologice pe care le va aproba și care vor</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea de substituie a sintagmei „se aprobă de către Ministerul Culturii” cu termenul „se notifică” nu se acceptă. Ministerul Culturii este autoritatea publică centrală de specialitate responsabilă de domeniul protejării patrimoniului cultural, iar aprobarea planului hotarului monumentului istoric și a planului zonei de protecție constituie un mecanism necesar de exercitare a controlului de specialitate asupra regimului de protecție.</p> <p>Planul hotarului monumentului istoric și planul zonei de protecție nu au caracter pur informativ, ci produc efecte juridice asupra regimului de protecție, documentației urbanistice și cadastrale, precum și asupra intervențiilor admisibile asupra monumentului și în zona de protecție. Prin urmare, simpla notificare nu asigură un mecanism suficient de protecție.</p> <p>Obiecția privind necesitatea reglementării metodologice este deja acoperită de proiect. Art. 8 alin. (3) și art. 9 alin. (5) prevăd expres că stabilirea hotarelor monumentelor istorice și delimitarea zonelor de protecție se realizează în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.</p>

	<p>stabili detaliat procedura de stabilire a hotarelor monumentelor.</p> <p>În aceeași ordine de idei, considerăm necesară introducerea unei prevederi suplimentare în proiect, care să prevadă ca în urma notificării, într-un termen util, Ministerul Culturii să poată înainta propuneri și sugestii argumentate, de care, dacă nu se va ține cont, să fie notate în registrul bunurilor imobile pentru publicitate și opozabilitate, iar anularea acestora să fie posibilă doar prin hotărârea definitivă și irevocabilă a instanței de judecată.</p>	
Art. 9 alin. (6)	<p>În Articolul 9 (Zona de protecție a monumentelor istorice (6) Zonele de protecție ale monumentelor și reglementările aferente se includ, în mod obligatoriu, în documentația urbanistică și cadastrală a localității, în baza avizului pozitiv emis de Ministerul Culturii). inclusiv pe baza raționamentelor sus-menționate, dar și având în vedere că Ministerul Culturii emite avize la documentația de amenajare a teritoriului și de urbanism de nivel Plan Urbanistic General, până la aprobarea acesteia, este necesară excluderea din normă a textului „, în baza avizului pozitiv emis de Ministerul Culturii”.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Sintagma „în baza avizului pozitiv emis de Ministerul Culturii” se menține.</p> <p>Documentația urbanistică se prezintă spre avizare Ministerului Culturii cu hotarele monumentelor istorice, zonele de protecție și reglementările aferente indicate corespunzător, iar avizul de specialitate confirmă conformitatea reflectării acestora cu regimul de protecție stabilit potrivit legii.</p> <p>Menținerea prevederii este necesară pentru asigurarea integrării corecte și unitare a hotarelor monumentelor istorice, a zonelor de protecție și a reglementărilor aferente în documentațiile urbanistice și cadastrale.</p>
Art. 10 alin. (1) Art. 42	<p>În Articolul 10 (Includerea protejării monumentelor istorice în documente de politici publice și de planificare teritorială (1) ... În vederea asigurării protejării monumentelor istorice, se aprobă și se implementează documente de politici publice: strategii și programe de stat, inclusiv strategii și programe ale autorităților administrației publice de nivelul II, privind păstrarea, conservarea/restaurarea, reabilitarea, utilizarea și valorificarea monumentelor istorice, inclusiv măsuri de prevenire și gestionare a riscurilor care pot afecta aceste bunuri imobile): textul „nivelul</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Modificările au fost operate Art. 42 a devenit art. 41</p>

	<p>II” necesită a se substitui cu textul cu următorul cuprins: „nivelul al doilea”, în conformitate cu terminologia legală consacrată de Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală. Obiecția este valabilă, în mod corespunzător, pentru tot textul proiectului (de ex.: „Articolul 42. Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul I” (terminologia legală „nivelul întâi”),</p>	
Art. 11 alin. (1)	<p>În Articolul 11 (Restricții generale în legătură cu monumentele istorice (1) ... În cazul constatării demolării unui imobil cu statut de monument istoric sau a unei părți componente a acestuia, înscrierea în registrul bunurilor imobile a unor construcții noi pe terenul monumentului istoric, altele decât imobilul reconstituit în parametrii săi fizici, exteriori și interiori, anterior demolării, este nulă de drept): după cuvântul „constatării” se propune a se completa cu textul cu următorul cuprins: „de către Inspectoratul Național al Monumentelor a”. Completarea este necesară pentru a asigura criteriile de claritate și previzibilitate ale normei, necesare conform prevederilor Legii nr. 100/2017 privind actele normative.</p>	<p>Se acceptă parțial Cuv „constatării” a fost exclus</p>
Art. 11 alin. (4)	<p>Referitor la Articolul 11 (Restricții generale în legătură cu monumentele istorice (4) În cazul constatării de Inspectoratul Național al Monumentelor a stării de abandon și lipsei de întreținere a bunurilor cu statut de monument istoric aflate în proprietate privată, se inițiază procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică, în conformitate cu Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei (Granada, 3 octombrie 1985): se propune instituirea unei obligații în sarcina Inspectoratului Național al Monumentelor ca să inventarieze anual monumentele istorice de valoare națională și să determine starea de abandon și a lipsei de întreținere a bunurilor cu statut de monument istoric aflate în proprietate privată, pentru a se iniția procedurile de</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Observația privind necesitatea verificării stării monumentelor istorice este deja acoperită prin atribuțiile Agenției de Inspectare a Monumentelor (în redacția nouă Agenția Națională a Monumentelor), prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 189/2026, care stabilește competența acesteia de a iniția și efectua controale/inspecții planificate și inopinate, inclusiv prin verificări la fața locului, cu documentarea rezultatelor, în condițiile legii. Aceste</p>

	<p>expropriere. Totodată, se propune instituirea unei sancțiuni pecuniare compensatorii comparabile cu valoarea prejudiciului cauzat monumentului public prin lipsa de întreținere, pe care să fie obligați să o achite prin prezenta lege proprietarii monumentelor aflate în proprietate privată, înainte de expropriere. Aceste resurse financiare vor putea fi utilizate pentru repararea, conservarea, consolidarea, restaurarea sau reabilitarea monumentelor istorice expropriate aflate în starea deplorabilă.</p>	<p>atribuții sunt preluate și dezvoltate la art. 38 din proiect.</p> <p>Propunerea privind instituirea unei sancțiuni pecuniare compensatorii nu se acceptă ca normă distinctă la art. 11, întrucât mecanismul de evaluare și reparare a prejudiciului adus monumentelor istorice este reglementat separat în Capitolul VIII al proiectului.</p>
<p>Art. 13 alin. (1) Art. 15 alin. (1)</p>	<p>Referitor la Articolul 13 alin. (1) (Proprietatea asupra monumentelor istorice și dreptul de dispunere monumentele istorice pot aparține domeniului public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale, inclusiv UTA Găgăuzia, sau pot fi proprietatea persoanelor fizice ori juridice de drept privat): atragem atenția că norma de la alin. (1) al art. 15 le declară domeniul public pe toate monumentele istorice aflate în proprietate publică („Articolul 15. Circuitul civil al monumentelor istorice aflate în proprietate publică (1) Monumentele istorice și părțile lor componente aflate în proprietate publică sunt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile”). În acest sens, se propune excluderea cuvintelor „sau privat”.</p>	<p>Se acceptă parțial La art. 15 alin. (1) a fost ajustat</p>
<p>Art. 13 alin. (2)</p>	<p>În Articolul 13 alin. (2) (Monumentele istorice care nu au proprietar ori al căror proprietar nu este cunoscut se înregistrează în proprietatea statului, în condițiile stabilite de legislație): după cuvintele „monumentele istorice” necesită a se completa cu cuvintele „de valoare națională”. Art. 23 din Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice stabilește, la alin. (3), că: „Bunurile imobile, inclusiv terenurile înregistrate în registrul bunurilor imobile în folosul Republicii Moldova sau al unității administrativ-teritoriale, în lipsa documentelor care confirmă dreptul de proprietate, se supun delimitării în conformitate cu prevederile prezentei legi”. Art. 9 din aceeași lege stabilește că: „(1)</p>	<p>Se acceptă parțial Art. 13 alin. (2) a fost reformulat în vederea corelării cu Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice. Textul a fost ajustat pentru a preciza că monumentele istorice fără proprietar sau al căror proprietar nu este cunoscut se supun delimitării și se înregistrează, după caz, în proprietatea statului, în cazul monumentelor istorice deînscrise în Registrul național, sau în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, inclusiv UTA Găgăuzia, în cazul</p>

	De domeniul public al statului țin bunurile proprietate publică specificate în prezenta lege și în alte acte legislative, precum și alte bunuri de uz sau de interes public național. (2) De domeniul public al statului țin: p) monumentele de for public cu statut național de protecție, monumentele de importanță națională ocrotite de stat și terenurile aferente ale acestora”; Prin urmare, o prezumție legală a proprietății statului asupra monumentelor istorice neînregistrate există doar în cazul celor de importanță (valoare) națională. În cazul în care nu se va completa norma criticată conform propunerii sus-menționate, aceasta va intra în coliziune cu statuările constituționale privind inviolabilitatea proprietății și a autonomiei locale, precum și cu normele invocate din Legea nr. 29/2018.	monumentelor istorice înscrise în registrele locale.
Art. 16 alin. (4)	În Articolul 16 (Circuitul civil al monumentelor istorice aflate în proprietate privată și dreptul de preemțiune asupra acestora (4) Notificarea trebuie să conțină datele de identificare și de contact ale proprietarului sau ale reprezentantului său legal, datele de identificare și localizarea bunului imobil, dosarul cadastral al bunului, precum și oferta de vânzare. Notificarea se consideră nevalabilă în cazul în care conține informații incomplete sau inexacte): este necesară excluderea cuvântului „legal” (sau alternativ, completarea cu cuvintele „sau convențional”), totodată este necesară inserarea regulii care stipulează expres că în cazul diminuării prețului monumentului istoric proprietate privată stabilit în oferta de vânzare, notificarea se consideră de asemenea nevalabilă și proprietarul sau reprezentantul său este obligat să repete integral procedura de notificare.	Se acceptă Art. 16 a fost completat prin includerea reprezentantului convențional al proprietarului. Totodată, textul a fost completat cu prevederea potrivit căreia notificarea se consideră nevalabilă în cazul diminuării prețului indicat în oferta de vânzare sau al modificării altor condiții esențiale ale acesteia, proprietarul ori reprezentantul acestuia fiind obligat să repete integral procedura de notificare. Art. 16 alin (4) a devenit art. 16 alin. (5)
Art. 18 alin. (4)	În Articolul 18 (Rezervațiile istorico-culturale și cultural-naturale (4) În cazul localităților istorice care fac parte integrantă din Rezervații istorico culturale sau cultural-naturale, administrarea acestora din punct de vedere istoric, urbanistic și peisajer se realizează de	Se acceptă Art. 18 alin. (4) a fost reformulat pentru a evita interpretarea că administrarea localităților istorice este exercitată de Rezervație în substituirea autorităților

	<p>către subdiviziunile structurale specializate ale Rezervației): cuvintele „realizează de către” necesită a se substitui cu cuvintele „coordonează cu”. Administrarea localităților istorice nu poate fi efectuată decât de către autoritățile administrației publice locale. Orice altă prevedere legală încalcă principiile consacrate de Art. 109 din Constituția Republicii Moldova, care statuează că: „(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit”, „(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă”.</p>	<p>administrației publice locale. Textul a fost ajustat în sensul că măsurile privind protejarea valorilor istorice, urbanistice și peisajere ale localităților istorice incluse în Rezervații se realizează de autoritățile administrației publice locale competente, în coordonare cu subdiviziunile structurale specializate ale Rezervației.</p>
<p>Art. 19 alin. (6)</p>	<p>În Articolul 19 (Registrul național și registrele locale ale monumentelor (6) Registrele locale ale monumentelor istorice, precum și modificările, completările și actualizările acestora, se prezintă Ministerului Culturii spre evidență centralizată și se publică pe paginile web oficiale ale autorităților administrației publice locale de nivelul II, cu respectarea legislației privind accesul la informație și protecția datelor cu caracter personal): după cuvintele „se publică pe paginile web oficiale ale” necesită a se completa cu textul cu următorul cuprins: „autorităților administrației publice locale de nivelul întâi pe teritoriul administrativ al cărora sunt amplasate, precum și”.</p>	<p>Se acceptă Art. 19 alin. (6) a fost completat în vederea asigurării accesului public la informațiile privind monumentele istorice incluse în registrele locale, prin publicarea acestora atât pe paginile web oficiale ale autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea, cât și, după caz, ale autorităților administrației publice locale de nivelul întâi pe teritoriul administrativ al cărora sunt amplasate monumentele istorice.</p>
<p>Art. 26 alin. (1)</p>	<p>Referitor la Articolul 26 (Însemnul distinctiv al monumentelor istorice (1) Statutul de monument istoric se marchează printr-un însemn distinctiv. Acest însemn, împreună cu inscripția informativă corespunzătoare, este amplasat de către reprezentanții autorităților administrației publice locale pe monumentele istorice singulare, respectiv la intrarea pe terenul/teritoriul ansamblurilor și siturilor, în conformitate cu normele</p>	<p>Nu se acceptă Prevederea art. 26 nu instituie o delegare integrală a unei competențe a autorității publice centrale către autoritățile administrației publice locale, în sensul art. 6 din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, ci stabilește</p>

	<p>metodologice aprobate de Ministerul Culturii. Autoritățile administrației publice locale pe teritoriul cărora sunt amplasate monumentele istorice asigură, în limitele bugetelor aprobate, finanțarea executării și amplasării însemnelor distinctive, inclusiv din alte surse legal constituite): menționăm, că este necesară asigurarea finanțării executării și amplasării inscripțiilor informative pe monumentele istorice de valoare națională. În caz contrar, autoritățile administrației publice locale, fără o finanțare prealabilă în acest sens, nu vor putea asigura „executarea și amplasarea însemnelor distinctive” pe monumentele istorice respective. Art. 6. din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă prevede: „(1) Competențele care țin de autoritățile publice centrale pot fi delegate autorităților publice locale de nivelurile întâi și al doilea, respectându-se criteriile de eficacitate și de raționalitate economică. (2) Delegarea de competențe poate fi efectuată de Parlament, la propunerea Guvernului, pentru competențele ce țin de autoritățile publice centrale sau de consiliul local – pentru competențele autorităților administrației publice locale. (3) Delegarea de competențe ce țin de autoritățile publice centrale poate viza toate autoritățile publice locale de nivelurile întâi și al doilea (delegare generală) ori numai unele autorități publice locale. (4) Delegarea de competențe este însoțită obligatoriu de asigurarea resurselor financiare necesare și suficiente realizării acestora. (6) Delegarea de competențe este efectivă doar din momentul în care a avut loc transferul resurselor financiare și materiale necesare și suficiente”.</p>	<p>o măsură administrativă de marcare, informare publică și protecție preventivă a monumentelor istorice amplasate pe teritoriul unității administrativ-teritoriale. Totodată, textul proiectului prevede expres că finanțarea executării și amplasării însemnelor distinctive se realizează de autoritățile administrației publice locale „în limitele bugetelor aprobate” și din alte surse legal constituite, fără a institui o obligație financiară absolută, imediată și necondiționată în sarcina acestora. Ministerul Culturii păstrează competența de reglementare metodologică prin aprobarea normelor privind modelul, conținutul și modul de amplasare a însemnului distinctiv, iar autoritățile administrației publice locale asigură realizarea măsurii pe teritoriul administrat, în limitele resurselor disponibile.</p>
<p>Art. 27 alin. (5) Art. 31 alin. (1), (3) Art. 41 alin. (3) Art. 42</p>	<p>Referitor la Articolul 27 (Cadrul general al intervențiilor asupra monumentelor istorice, asupra bunurilor situate în cadrul acestora și în zonele lor de protecție (5) Actele permissive pentru intervenții asupra monumentelor istorice și asupra imobilelor situate în</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea de substituție a avizului pozitiv al Ministerului Culturii cu o procedură de notificare nu se acceptă. Avizul Ministerului</p>

<p>Art. 43</p>	<p>zona lor de protecție (autorizația de construire, autorizația de desființare) se eliberează exclusiv în baza și cu respectarea avizului pozitiv emis de Ministerul Culturii. Actele permise emise fără avizul Ministerului Culturii sau cu nerespectarea condițiilor acestuia sunt nule de drept): în cazul bunurilor imobile „situate în zona lor de protecție” este necesară o procedură de notificare a Ministerului Culturii, dar nu de avizare obligatorie prealabilă. Această normă, în redacția actuală, urmărește ca o autoritate publică centrală (Ministerul Culturii) prin imixtiune în autonomia locală, să preia, contrar competențelor proprii în domeniu care aparțin autorităților administrației publice locale, în special de la administrația publică a capitalei, dreptul de a emite acte permise în construcții în centrul istoric al orașului (declarat cu trama stradală - monument de importanță națională, deci, integral fiind zonă de protecție). Solicităm operarea de modificări corespunzătoare, astfel încât autorizarea construcțiilor situate în zonele de protecție ale monumentelor istorice să fie precedate de notificarea Ministerului Culturii, care ar putea să înainteze propuneri sau obiecții, care, la necesitate și după caz, pot fi notate în registrul bunurilor imobile. Obiecția este valabilă în mod corespunzător și pentru: Articolul 31 „Autorizarea intervențiilor la monumente istorice și în zona lor de protecție (1) Autorizarea intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zona lor de protecție, respectiv eliberarea actelor permise corespunzătoare (autorizația de construire și autorizația de desființare), se realizează de către autoritatea administrației publice locale competentă teritorial, doar în baza documentației de proiect examinate și aprobate de Consiliul Național al Monumentelor Istorice la fazele schiță și proiect de execuție și în baza avizului eliberat pentru această documentație de către Ministerul Culturii. (3) Actele permise emise de autoritățile</p>	<p>Culturii nu substituie competența autorităților administrației publice locale de emitere a actelor permise în construcții, ci constituie un act prealabil obligatoriu în cadrul procedurii de autorizare a intervențiilor asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile situate în zonele lor de protecție. Soluția este conformă reglementării existente la art. 16 alin. (2) din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor, potrivit căreia proiectele de intervenții la monumente și în zonele lor de protecție sunt aprobate de Ministerul Culturii în baza avizului pozitiv al Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Avizul la faza schiță de proiect se eliberează anterior solicitării certificatului de urbanism pentru proiectare, iar avizul la faza proiect de execuție se eliberează anterior emiterii autorizației de construire. Prin urmare, avizele Ministerului Culturii nu constituie acte permise pentru elaborarea documentației de proiect sau pentru executarea lucrărilor de construcție, ci reprezintă acte de specialitate prealabile, necesare pentru asigurarea respectării regimului juridic de protecție a patrimoniului cultural. Autoritățile administrației publice locale își păstrează competența de emitere a actelor permise, în condițiile legii.</p> <p>Art. 41-43 au fost renumerotate</p>
-----------------------	---	---

	<p>administrației publice locale fără avizul Ministerului Culturii sunt nule de drept”;</p> <p>Articolul 41 „Atribuții generale (3) Autoritățile administrației publice locale emit actele permise privind proiectarea și executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile din zona lor de protecție exclusiv în baza și cu respectarea condițiilor avizului emis de Ministerul Culturii”;</p> <p>Articolul 42 (Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul I În domeniul protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale de nivelul I, prin autoritățile deliberative și executive, au următoarele atribuții: k) nu emit acte permise pentru intervenții asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile din zona lor de protecție fără avizul de specialitate al Ministerului Culturii sau cu încălcarea condițiilor acestuia”;</p> <p>Articolul 43 „Atribuțiile primarului În domeniul protejării monumentelor istorice, primarul are următoarele atribuții: a) verifică, în cadrul procesului de perfectare a documentelor de autorizare a intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zona lor de protecție, existența avizului de specialitate emis de Ministerul Culturii”.</p>	
<p>Art. 33 alin. (4) Art. 37 alin. (2) Art. 40 alin. (1)</p>	<p>Referitor la Articolul 33 „Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice (4) Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice se avizează de către Ministerul Culturii în două faze majore de elaborare: schiță de proiect și proiect de execuție”, Articolul 37 alin. (2) „... În exercitarea atribuțiilor sale, Ministerul Culturii este asistat de Consiliul Național al Monumentelor Istorice, în calitate de organ consultativ” și Articolul 40 alin. (1) „Consiliul Național al Monumentelor Istorice Consiliul Național al Monumentelor Istorice (în continuare – Consiliul) este un organ consultativ, fără personalitate juridică, care exercită rolul de autoritate științifico-</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Propunerea privind emiterea avizelor direct de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice nu se acceptă. Consiliul este un organ științifico-metodic, fără personalitate juridică, care examinează documentațiile și formulează opinii de specialitate, iar avizul este emis de Ministerul Culturii, în calitate de autoritate publică centrală competentă în domeniul protejării patrimoniului cultural. Cadrul normativ actual reglementează expres procedura de aprobare a deciziilor Consiliului, inclusiv termenele, condițiile de</p>

	<p>metodică în domeniul protejării monumentelor istorice”: considerăm necesară excluderea „avizării” de sub influența politicului, prin oferirea unui statut legal corespunzător (nu doar consultativ, pe lângă Ministerul Culturii) - Consiliului Național al Monumentelor Istorice”, astfel încât avizele să fie emise anume de către profesioniștii în domeniu din acest Consiliu Național, dar nu de către factorul politic (ministrul), care are toate șansele să fie unul părtinitor, motive din care, actuala avizare este una de durată și, deseori, contradictorie.</p>	<p>validitate și cazurile limitative în care ministrul Culturii nu aprobă proiectul de aviz sau extrasul informativ. Prin urmare, aprobarea avizului de către ministru nu constituie o ingerință discreționară în opinia profesională a Consiliului, ci o etapă administrativă de verificare a legalității, motivării și regularității procedurii. În aceste condiții, nu se justifică transformarea Consiliului într-o autoritate emitentă de acte administrative, avizele Ministerului Culturii urmând să rămână acte administrative de specialitate, emise în baza examinării profesionale realizate de Consiliu.</p> <p>Art. 40 a devenit art. 39</p>
Art. 33 alin. (7)	<p>În Articolul 33 alin. (7) „Regulamentul privind conținutul-cadru și metodologia elaborării documentației de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice, regulamentul privind conținutul-cadru și metodologia de elaborare a memoriului istorico arhitectural de fundamentare a intervențiilor la bunuri cu statut de monument, precum și alte documente normative (norme metodologice, instrucțiuni de specialitate etc.) privind investigarea monumentelor istorice și proiectarea intervențiilor asupra acestora, se aprobă de către Ministerul Culturii”: este necesară reformularea normei, astfel încât să se aprobe de către Ministerul Culturii în exclusivitate normele metodologice și instrucțiunile de specialitate, iar Regulamentele să se aprobe de către Guvern. Prin aprobarea de către Guvern se asigură un control sporit al publicității și calității actului normativ, dar în special, a consultării acestuia cu structurile reprezentative ale autorităților administrației publice locale.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 33 alin. (7) a fost reformulat prin excluderea termenului „regulament” și utilizarea noțiunilor de „conținut-cadru”, „metodologie”, „norme metodologice”, „instrucțiuni de specialitate” și „documente tehnice”.</p>
Art. 36	<p>În titlul Articolului 36 „Competențele autorităților publice în domeniul protejării monumentelor istorice”:</p>	<p>Se acceptă</p>

	cuvintele „autorităților publice” necesită a se substitui cu cuvintele „Parlamentului și ale Guvernului”. Există mai multe articole din proiect care reglementează competențele autorităților publice. Deci, este inadecvat titlul actual „Competențele autorităților publice...” al art. 36.	Titlul art. 36 a fost reformulat în vederea corelării cu conținutul normei, care reglementează atribuțiile Parlamentului și ale Guvernului în domeniul protejării monumentelor istorice. Astfel, titlul articolului va avea următorul cuprins: „Competențele Parlamentului și ale Guvernului în domeniul protejării monumentelor istorice”.
Art. 42 lit. e)	În Articolul 42 (Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul I În domeniul protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale de nivelul I, prin autoritățile deliberative și executive, au următoarele atribuții: e) asigură administrarea sau gestionarea centrelor istorice urbane sau rurale cu statut de monument, prin prin structuri organizatorice proprii sau prin alte forme prevăzute de lege): este necesară excluderea cuvântului „prin”, care se dublează eronat.	Se acceptă Modificarea a fost operată Art. 42 a devenit art. 41
Art. 44 lit. d)	Referitor la Articolul 44 (Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul II și ale UTA Găgăuzia În domeniul protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale de nivelul II și ale UTA Găgăuzia au următoarele atribuții: d) asigură evidența operativă a monumentelor istorice înscrise în Registrul național, situate pe teritoriul administrat): este necesară precizarea ce se are în vedere prin „evidența operativă” a monumentelor istorice înscrise în Registrul național, situate pe teritoriul administrativ. Actuala redacție, nu satisface criteriile de claritate și previzibilitate ale normei.	Se acceptă Cuv. „operativă” a fost exclus Art. 44 lit. d) a devenit art. 43 lit e)
Art. 45 alin (3)	În Articolul 45 (Obligațiile proprietarilor și titularilor dreptului de administrare a monumentelor istorice (3) În cazul în care un monument istoric nu are proprietar cunoscut, obligațiile prevăzute de prezenta lege revin autorității administrației publice locale pe al cărei teritoriu este situat bunul imobil respectiv, până la	Se acceptă Art. 45 alin. (3) a fost reformulat în vederea delimitării obligațiilor aplicabile

	clarificarea situației juridice a acestuia): este necesară completarea cu textul cu următorul cuprins: „ , , cu excepția monumentelor istorice de valoare națională”. Statul nu poate impune obligații legale de pază și întreținere autorităților administrației publice locale asupra bunurilor imobile care nu îi aparțin, de drept.	monumentelor istorice fără proprietar cunoscut, în funcție de categoria acestora. Art. 45 a devenit art. 44
Art. 46 alin (4) lit. c)	În Articolul 46 (Obligația de protejare a monumentului istoric (4) Obligația de protejare a monumentului istoric are următoarele caracteristici: c) constituie o sarcină legală asupra imobilului, opozabilă terților, și se consemnează în dosarul cadastral al acestuia de către autoritatea competentă în domeniul cadastrului bunurilor imobile): după cuvântul „terților” necesită a se completa cu cuvintele „și subsecvenților”, iar textul „consemnează în dosarul cadastral al acestuia” se propune a se substitui cu textul cu următorul cuprins: „înscris în registrul bunurilor imobile corespunzător”.	Se acceptă parțial Art. 46 alin. (4) lit. c) a fost reformulat. Art. 46 a devenit art. 45
Art. 53 alin. (1) Art. 53 alin. (2)	În Articolul 53 „Acoperirea costului lucrărilor asupra monumentelor istorice incluse în programe aprobate prin hotărâri ale Guvernului”. În alin. (1): „Costurile lucrărilor de proiectare, expertizare, conservare, consolidare, restaurare, reabilitare sau reparare a monumentelor istorice ori a părților lor componente, aflate în proprietate publică, incluse în Programul național de restaurare, se acoperă din bugetul de stat și/sau din bugetele autorităților administrației publice locale, în condițiile legii”: necesită a se exclude textul „autorităților administrației publice” (terminologia legală constituie „bugete locale”). În alin. (2) „Lucrările prevăzute la alin. (1) constituie lucrări de interes public național, pentru care nu se percep taxe pentru eliberarea certificatului de urbanism și a autorizației de construire”: necesită a se exclude cuvântul „național”, pe motiv că în alin. (1) sunt prevăzute și lucrări de proiectare, expertizare, conservare, consolidare, restaurare, reabilitare sau reparare a monumentelor istorice ori a părților lor	Se ia act Art. 53 din redacția anterioară a fost exclus

		<p>componente, aflate în proprietate publică, acoperite din bugetele locale, deci proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale.</p> <p>CALM consideră imperios necesară luarea în considerație a obiecțiilor și propunerilor sus-menționate la promovarea proiectului, atât pentru excluderea coliziunilor criticate și respectarea intereselor publice ale comunităților locale, cât și pentru o protecție adecvată a monumentelor istorice printr-o reglementare legislativă echilibrată.</p>	
<p>Cancelaria de Stat Aviz nr. 30-69-4937 din 30.04.2026 Suplimentar mesaj din data 22.05.2026</p>	<p>Art. 37 alin. (2) Art. 38 alin. (1)</p>	<p>Potrivit art. 37 alin. (2) instituțiile din subordine prin care Ministerul Culturii asigură implementarea politicii statului în domeniul protejării monumentelor istorice sunt Institutul Patrimoniului Cultural și Inspectoratul Național al Monumentelor. Totodată, conform prevederilor art. 38 alin. (1) Institutul Patrimoniului Cultural este o instituție bugetară cu personalitate juridică, aflată în subordinea Ministerului Culturii. Astfel, se vor considera prevederile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, conform căreia, pentru asigurarea implementării politicilor publice ale Guvernului în anumite subdomenii sau sfere din domeniile de activitate care îi sunt încredințate unui minister, în subordinea acestuia pot fi create autorități administrative cu forma de organizare juridică de agenții, servicii de stat și de inspectorate de stat. Prin urmare, prevederile privind faptul că Institutul „asigură implementarea politicii statului”, se vor substitui cu textul: „contribuie la implementarea politicii statului” prin activități de cercetare științifică fundamentală și aplicativă, documentare, inventariere, expertizare, contribuții la dezvoltarea formării profesionale în domeniu, elaborarea cadrului metodologic de specialitate și coordonare științifică și metodologică. Concomitent, domeniul protejării și valorificării</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 37 alin. (2) a fost reformulat. Având în vedere că Republica Moldova pune accente și pe consolidarea domeniului cercetării, în procesul de avizare a proiectului hotărârii Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice „Institutul Patrimoniului Cultural”, cu numărul unic 364/MC/2026 și urmare a ședințelor de lucru cu Ministerul Educației și Cercetării (MEC), s-a decis transmiterea calității de fondar al Instituției Publice „Institutul Patrimoniului Cultural” către MEC. În același timp, MEC a asigurat că domeniul patrimoniului cultural nu va fi neglijat și temele de cercetare vor fi coordonate cu MC, în funcție de necesitățile sectoriale identificate și de prioritățile politicilor publice în domeniul protejării, cercetării, conservării și valorificării patrimoniului cultural. Astfel IPC a fost exclus din proiect, atribuțiile fiind transmise către Inspectoratul Național al Monumentelor (Agenția Națională a Monumentelor). Prevederea referitoare la rolul Consiliului Național al Monumentelor Istorice a fost</p>

<p>Grupul de lucru al Comisiei de stat pentru reglementare a activității de întreprinzător</p>		<p>monumentelor prevăzut la art. 38 se va corela cu domeniul indicat la art. 37.</p>	<p>inclusă într-un alineat distinct, cu renumerotarea corespunzătoare a alineatelor subsecvente.</p>
		<p>Suplimentar avizul CS nr. 30-69-4937 din 30 aprilie 2026, cu privire la examinarea proiectului de lege privind protejarea monumentelor istorice se va completa cu următoarele. La art. 39 alin. (1) textul „în condițiile legislației privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, după caz.” se va exclude pe motiv că Inspectoratul Național al Monumentelor nu este organ de control în sensul Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat. În acest sens, art. 16 (1) alin. (3) din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor, prevede expres că orice verificare și solicitare de informații cu privire la monumentele de istorie, artă și arhitectură și zonele lor de protecție, care se încadrează în noțiunea de control de stat potrivit Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, în raport cu agenții economici, vor fi efectuate doar în comun cu Inspectoratul Național pentru Supraveghere Tehnică, conform Legii privind controlul de stat. Astfel, în cazul necesității efectuării unui control care se încadrează în noțiunea de control de stat, acesta urmează a fi efectuat de către Inspectoratul Național pentru Supraveghere Tehnică în baza unei solicitări, prin prisma art. 19 alin. (2)(1) din Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Observația privind necesitatea corelării statutului Inspectoratului Național al Monumentelor (Agenția Națională a Monumentelor) cu Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat se acceptă. În urma evaluării conceptuale a statutului Inspectoratului (Agenției) sub aspectul exercitării atribuțiilor de control de stat, Capitolul XII „Dispoziții finale și tranzitorii” a fost completat cu prevederi privind includerea acestuia în lista organelor de control și a domeniilor aferente din anexa la Legea nr. 131/2012. În aceste condiții, nu se acceptă excluderea din art. 39 alin. (1) a trimiterii la legislația privind controlul de stat, aceasta fiind necesară pentru stabilirea cadrului procedural aplicabil controalelor efectuate de Inspectorat. Domeniul de control al Inspectoratului (Agenției) va fi delimitat de competențele Inspectoratului Național pentru Supraveghere Tehnică, pentru evitarea suprapunerii atribuțiilor.</p> <p>Art. 39 a devenit art. 38</p>
	<p>Art. 9</p>	<p>Articolul 9 instituie automat zone de protecție în jurul monumentelor istorice, pe raze fixe de 100, 200 și 500 de metri, fără o analiză individuală a situației concrete și fără evaluarea impactului asupra proprietarilor sau agenților economici afectați. Problema principală constă în faptul că, odată cu înscrierea unui bun în registrul de protecție, pot fi afectate automat terenuri și imobile vecine, care nu fac parte din monument și nu</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Instituirea zonei de protecție odată cu înscrierea bunului imobil în registrul de protecție se menține, întrucât aceasta reprezintă un mecanism legal de protecție preventivă existent și în cadrul normativ în vigoare. Scopul acestei soluții este evitarea</p>

<p>Aviz nr. 38-78-5136 din 06.05.2026</p>		<p>aparțin proprietarului acestuia. Pentru aceste bunuri pot apărea restricții privind construcțiile, reparațiile, amenajările, schimbarea destinației sau dezvoltarea unor proiecte economice. Totodată, articolul nu stabilește clar ce restricții se aplică imediat după instituirea zonei de protecție. Reglementările concrete urmează să fie stabilite ulterior, prin Planul zonei de protecție, ceea ce creează incertitudine juridică și face dificilă planificarea unei investiții. Sintagmele „integritatea percepției”, „principalele direcții de acces vizual”, „regenerarea mediului istorico-arhitectural” și „reglementări specifice” sunt formulate vag și pot permite interpretări diferite de la caz la caz. În aceste condiții, articolul 9 poate crea sarcini administrative și costuri suplimentare pentru agenții economici, precum și riscul blocării sau întâzierii proiectelor investiționale.</p>	<p>unui vid de protecție până la delimitarea exactă a zonei de protecție prin planul elaborat în baza documentării și investigațiilor de teren. Nu se acceptă eliminarea mecanismului de instituire legală a zonei de protecție, deoarece lipsa acestuia ar permite intervenții asupra terenurilor și imobilelor din vecinătatea monumentului înainte de stabilirea reglementărilor detaliate, cu riscul afectării valorii, integrității și percepției monumentului istoric. Sintagmele „integritatea percepției vizuale”, „principalele direcții de acces vizual” și „regenerarea mediului istorico-arhitectural” etc. se mențin, întrucât reprezintă criterii de specialitate aplicabile în domeniul patrimoniului cultural imobil .</p>
	<p>Art. 16</p>	<p>Articolul 16 prevede că, la vânzarea unui monument istoric privat sau a unei părți componente a acestuia, proprietarul trebuie să notifice în prealabil Ministerul Culturii, pentru ca statul să poată exercita dreptul de preemțiune în termen de 60 de zile. Această obligație poate întârzia înstrăinarea bunului și poate reduce libertatea proprietarului de a dispune de proprietate, fără ca norma să explice clar procedura aplicabilă în cazul în care Ministerul nu răspunde în termen. Proprietarul sau agentul economic interesat de tranzacție poate rămâne într-o stare de incertitudine: nu este clar dacă lipsa răspunsului Ministerului după 60 de zile înseamnă refuz tacit, acceptare tacită sau dreptul proprietarului de a vinde liber bunul. De asemenea, articolul prevede că notificarea este nevalabilă dacă informațiile sunt incomplete sau inexacte. Nu se stabilește cine constată nevalabilitatea, în ce termen, dacă proprietarul este informat despre neajunsuri și dacă poate completa notificarea.</p>	<p>Se acceptă Modificările au fost operate la art. 16, prin completarea prevederilor referitoare la neexercitarea dreptului de preemțiune în cazul lipsei unui răspuns al Ministerului Culturii în termenul legal, precum și prin clarificarea condițiilor privind notificarea, inclusiv reprezentarea convențională și modificarea ofertei de vânzare.</p>

<p>Art. 30</p>	<p>Articolul 30 prevede că intervențiile în zona de protecție a monumentelor istorice se fac potrivit Planului Zonei de Protecție, iar dacă acest plan lipsește, intervențiile pot fi inițiate doar în baza unui studiu istorico-arhitectural sau istorico-urbanistic. Norma condiționează orice intervenție din zona de protecție de existența unui plan sau, în lipsa acestuia, de elaborarea unui studiu special, fără a diferenția între lucrări importante și lucrări minore, iar agent economic care deține un imobil în zona de protecție poate fi obligat să suporte costuri și proceduri suplimentare chiar pentru intervenții obișnuite, cum ar fi reparații, amenajări, utilități sau adaptarea spațiului pentru activitate economică. De asemenea, articolul folosește expresii vagi precum „integritatea percepției vizuale”, „principalele direcții de acces vizual” și „regenerarea mediului istorico-arhitectural” - noțiuni insuficient de clare care pot fi interpretate diferit de autorități.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 30 a fost ajustat pentru clarificarea aplicării studiului istorico-arhitectural și/sau istorico-urbanistic în absența planului zonei de protecție, astfel încât acesta să fie necesar pentru intervențiile care pot afecta caracteristicile protejate ale zonei, și nu pentru lucrări minore fără impact asupra monumentului sau mediului său de protecție. Sintagmele „integritatea percepției vizuale”, „principalele direcții de acces vizual” și „regenerarea mediului istorico-arhitectural” se mențin, întrucât reprezintă criterii de specialitate aplicabile în domeniul patrimoniului cultural imobil și urmează a fi concretizate prin planul zonei de protecție sau, după caz, prin studiul istorico-arhitectural/urbanistic, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii. Totodată, Ministerul Culturii a înaintat propuneri de modificare a Codului urbanismului și construcțiilor, nr. unic 200/MIDR/2026, pentru diferențierea tipurilor de lucrări pentru care este necesar avizul de specialitate.</p>
<p>Art. 31</p>	<p>Articolul 31 prevede că autorizarea intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zona lor de protecție se face de către APL numai după aprobarea documentației de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice și obținerea avizului Ministerului Culturii. Problema constă în faptul că avizul Ministerului Culturii și aprobarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice sunt instituite ca etape obligatorii/acte permissive pentru obținerea autorizației de construire sau de desființare, deși aceste acte nu sunt incluse în</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 31 a fost reformulat pentru clarificarea faptului că avizul Ministerului Culturii reprezintă un act de specialitate prealabil, iar certificatul de urbanism pentru proiectare, autorizația de construire și autorizația de desființare rămân acte permissive emise de autoritatea administrației publice locale competente. Mecanismul avizării este prevăzut și de legislația în vigoare, art. 16</p>

	<p>Nomenclatorul actelor permise prevăzut de Legea nr. 160/2011. Potrivit Legii nr. 160/2011, autoritățile pot solicita și elibera agenților economici doar actele permise incluse în Nomenclator, iar prevederile privind actele permise neincluse în acesta se consideră caduce. Totodată, instituirea unui act permisiv nou trebuie justificată prin riscuri concrete care nu sunt acoperite prin alte mijloace sau prin acte permise deja existente. Se recomandă revizuirea articolului 31 prin corelarea expresă cu Legea nr. 160/2011. În cazul menținerii avizului Ministerului Culturii și/sau aprobării Consiliului Național al Monumentelor Istorice ca acte obligatorii, acestea urmează a fi incluse în Nomenclatorul actelor permise, cu justificarea riscurilor acoperite, indicarea autorității emitente, procedurii, termenelor, taxelor și efectelor lipsei de răspuns. În lipsa acestor ajustări, actele respective nu pot fi solicitate ca cerințe obligatorii pentru autorizarea intervențiilor.</p>	<p>alin. (2) din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor stabilind că proiectele de intervenții la monumente și în zonele lor de protecție, examinate pe etape de execuție, sunt aprobate de Ministerul Culturii în baza avizului pozitiv al Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Totodată, implicarea Ministerului Culturii este prevăzută expres în legea specială și se încadrează în formula existentă în Nomenclatorul actelor permise, anexa nr. 1 la Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, pozițiile 45 - 47, respectiv „alte autorități publice, în funcție de obiect și dacă legea prevede expres implicarea acestora”.</p>
<p>Art. 11</p>	<p>În același context, articolul 11 introduce un aviz al Ministerului Culturii pentru amplasarea elementelor precum publicitatea, siglele sau mobilierul, fără a exista o reglementare clară a acestuia ca act permisiv, ceea ce extinde suplimentar incertitudinea pentru mediul de afaceri. Totodată prevederile proiectului ce ține de publicitate necesita corelarea cu prevederile L62/2022 cu privire la publicitate în vigoare, deoarece, în redacția propusă, s-ar putea crea neconcordanțe normative, din următoarele motive: Legea publicității reglementează deja amplasarea dispozitivelor publicitare fixe, inclusiv în raport cu monumentele singulare, ansamblurile arhitecturale, siturile și zonele lor de protecție. În special, art. 35 alin. (1) lit. e) interzice amplasarea dispozitivelor publicitare fixe pe monumentele</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Amplasarea dispozitivelor publicitare fixe, firmelor etc. constituie intervenții asupra monumentelor istorice, care fiind realizate necorespunzător pot afecta integritatea vizuală, deteriora, mutila sau chiar distruge aceste bunuri de patrimoniu cultural. Astfel, art. 11 alin. (5) se menține, avizul de specialitate al Ministerului Culturii fiind necesar pentru verificarea compatibilității amplasării dispozitivelor publicitare fixe, firmelor, siglelor, elementelor de mobilier fix și altor instalații cu regimul de protecție aplicabil monumentelor istorice. Totodată atragem atenția că prevederile Legii 62/2022</p>

singulare și pe construcțiile situate pe teritoriul ansamblurilor arhitecturale și al siturilor, dar prevede anumite excepții, inclusiv pentru firmele care indică denumirea sau tipul de activitate a persoanelor care își desfășoară activitatea în acel loc. De asemenea, art. 35 alin. (1) lit. f) permite amplasarea dispozitivelor publicitare fixe pe teritoriul monumentelor singulare, al ansamblurilor arhitecturale, al siturilor și în zonele lor de protecție, dacă acestea respectă condițiile stabilite prin regulamentul aprobat de Ministerul Culturii. Prin urmare, Legea publicității nu exclude cerințele de protejare a monumentelor istorice, ci le integrează în propriul regim de reglementare. Acest lucru este confirmat și de art. 35 alin. (4), potrivit căruia amplasarea dispozitivelor publicitare și a firmelor pe monumente, pe părțile lor componente și în zonele lor de protecție trebuie să fie conformă cu legislația în domeniul ocrotirii monumentelor. Problema apare deoarece proiectul Legii privind protejarea monumentelor istorice introduce o formulă generală potrivit căreia amplasarea, pe suprafața și terenul monumentelor istorice, a elementelor de publicitate și a siglelor de companii este interzisă „în alte condiții decât cele prevăzute în avizul Ministerului Culturii”. Această formulare nu clarifică raportul dintre avizul Ministerului Culturii și mecanismele deja prevăzute de Legea publicității. Astfel, pentru aceeași activitate — de exemplu amplasarea unei firme sau a unui dispozitiv publicitar într-o zonă protejată — pot deveni aplicabile simultan două regimuri: regimul din Legea publicității, care operează prin interdicții, excepții, notificare/autorizare și condiții stabilite prin regulament, și regimul din proiect, care pare să condiționeze amplasarea de un aviz separat al

cu privire la publicitate referitoare la monumentele istorice urmează a fi modificate, pentru a fi aduse în concordanță cu legislația de specialitate în domeniul patrimoniului cultural.

	<p>Ministerului Culturii. Această suprapunere este problematică mai ales în cazurile în care Legea publicității permite amplasarea în baza notificării. Dacă proiectul este interpretat în sensul că, pe lângă notificare, este necesar și un aviz separat al Ministerului Culturii, atunci notificarea se transformă într-o procedură de autorizare. În acest mod, proiectul modifică indirect efectele Legii publicității, fără să stabilească expres această modificare și fără să clarifice procedura aplicabilă. În plus, proiectul nu delimitează suficient între situațiile în care amplasarea unui element publicitar constituie o intervenție asupra monumentului istoric și situațiile în care este vorba doar de un dispozitiv sau o firmă supusă regimului Legii publicității. Această lipsă de delimitare poate genera dublarea procedurilor administrative și crea practici neuniforme. Totodată, este discutabilă soluția când, pentru orice amplasare de firmă, ar fi necesară parcurgerea procedurii pentru obținerea avizului.</p>	
<p>Art. 39</p>	<p>Articolul 39 prevede că Inspectoratul Național al Monumentelor exercită atribuții de supraveghere, control și constatare asupra monumentelor istorice, asupra bunurilor situate în zonele de protecție și asupra activităților realizate de persoane fizice și juridice. Însă, potrivit art. 4 alin. (2¹) din Legea nr. 131/2012, dreptul de a iniția și desfășura control îl au doar autoritățile și instituțiile publice incluse în anexa la această lege, în limitele stabilite. Inspectoratul Național al Monumentelor nu este inclus în această anexă. Astfel, proiectul instituie o competență de control care nu este corelată cu cadrul general al controlului de stat asupra activității de întreprinzător. Aceasta poate genera incertitudine juridică pentru agenții economici, riscul efectuării unor controale nelegale sau paralele și aplicarea neuniformă a măsurilor de control. Totodată,</p>	<p>Se acceptă Proiectul a fost completat, la Capitolul XII „Dispoziții finale și tranzitorii” art. 56 alin. (4), cu prevederi privind modificarea anexei la Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, prin includerea Inspectoratului Național al Monumentelor (Agenția Națională a Monumentelor) în lista organelor de control și stabilirea domeniului de control aferent. Astfel, atribuțiile de supraveghere, control și constatare prevăzute la art. 39 au fost corelate cu cadrul general al controlului de stat, urmând a fi exercitate în limitele domeniului stabilit și cu respectarea procedurilor și garanțiilor prevăzute de Legea nr. 131/2012.</p>

	<p>atribuțiile Inspectoratului sunt formulate larg, inclusiv dreptul de acces la imobile, solicitarea de documente, emiterea prescripțiilor, sistarea lucrărilor și sesizarea retragerii autorizațiilor, fără claritate asupra limitelor, procedurii, termenii și garanțiile pentru persoanele supuse controlului. De aceea, se recomandă revizuirea articolului 39 prin corelarea expresă cu Legea nr. 131/2012. Dacă se dorește atribuirea competențelor de control Inspectoratului, acesta trebuie inclus în anexa la Legea nr. 131/2012, cu stabilirea clară a domeniului de control, limitelor competenței, procedurii aplicabile și garanțiilor pentru agenții economici.</p>	<p>Art. 39 a devenit art. 38</p>
<p>Nota de fundamentare Secțiunea 2.2</p>	<p>Secțiunea 2.2 reflectă disfuncționalități ale domeniului protejării monumentelor istorice, fiind evidențiate probleme sistemice precum fragmentarea cadrului instituțional, lipsa unui sistem eficient de evidență, subfinanțarea domeniului, deficitul de specialiști și degradarea patrimoniului construit. Cu toate acestea, din perspectiva cerințelor metodologice prevăzute de HG nr. 574/2024 privind analiza impactului de reglementare, conținutul acestei secțiuni poate fi îmbunătățit pentru a asigura o fundamentare mai riguroasă și clară a necesității intervenției legislative. Aspecte care pot fi îmbunătățite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - este necesară includerea explicită a părților interesate, cu descrierea clară a acestora și, în măsura posibilului, cu estimarea dimensiunii fiecărei categorii (număr de entități/persoane, pondere, rol în domeniu). Trebuie precizat cine sunt actorii afectați direct și indirect (autorități, proprietari, mediul de afaceri, profesioniști din domeniu, cetățeni) și modul concret în care fiecare este afectat de problemele identificate. - secțiunea trebuie să includă o cuantificare mai consistentă a problemelor, prin utilizarea de indicatori și date măsurabile. Aceasta presupune, 	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Secțiunea 2.2 a Notei de fundamentare a fost completată în vederea corelării cu cerințele metodologice privind analiza impactului de reglementare, prin precizarea părților interesate afectate direct și indirect, descrierea impactului asupra acestora, structurarea indicatorilor cantitativi disponibili și dezvoltarea scenariului de bază. Completările vizează clarificarea amplitudinii problemelor identificate, inclusiv a deficiențelor privind evidența monumentelor, aplicarea neuniformă a procedurilor, finanțarea insuficientă, deficitul de specialiști și riscurile de degradare, demolare sau intervenție neautorizată asupra monumentelor istorice. Indicatorii cantitativi au fost incluși în limita datelor disponibile, având în vedere lipsa unui sistem informațional integrat și a unei evidențe actualizate la nivel național.</p>

	<p>acolo unde este posibil, prezentarea numerică a fenomenelor descrise (de exemplu: numărul monumentelor afectate, volumul intervențiilor neautorizate, nivelul finanțării, numărul specialiștilor disponibili, durata procedurilor, costuri estimate etc.), precum și evoluția acestor indicatori în timp.</p> <ul style="list-style-type: none"> - este necesară o delimitare clară între probleme și cauze. Cauzele trebuie reformulate astfel încât să reflecte disfuncționalități concrete (proceduri neclare, lipsa datelor, capacitate instituțională redusă, aplicare neuniformă a legislației), evitând formulări de tip „lipsa reglementării” sau „carențe legislative” ca explicații principale. - un element obligatoriu care lipsește este scenariul de bază („a nu face nimic”), în care trebuie descris clar cum vor evolua problemele în lipsa intervenției normative, inclusiv consecințele economice, sociale și instituționale. Trebuie inclusă explicit evoluția în timp a problemelor, inclusiv tendințele observate (degradare, reducerea numărului de monumente, creșterea intervențiilor neconforme etc.), pentru a demonstra caracterul persistent sau agravant al acestora. 	
Secțiunea 3	<p>În secțiunea 3 se prevăd obiective relevante pentru proiect, precum eficientizarea evidenței monumentelor, consolidarea cadrului instituțional, stabilirea obligațiilor proprietarilor și crearea unui sistem funcțional de finanțare. Totuși, obiectivele sunt formulate preponderent general și declarativ, fără indicatori măsurabili, termene de realizare și valori-tintă. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 574/2024, obiectivele trebuie să fie legate de problemele identificate, formulate ca schimbări urmărite ale situației de fapt, măsurabile, realiste, cuantificate și fixate în timp (SMART).</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Secțiunea 3 a Notei de fundamentare a fost completată pentru corelarea obiectivelor proiectului cu problemele identificate în secțiunea 2.2 și pentru reflectarea unor rezultate urmărite în procesul de implementare.</p> <p>Obiectivele au fost operaționalizate prin indicarea unor repere măsurabile și verificabile, inclusiv aprobarea cadrului normativ secundar, prezentarea proiectului privind Registrul național al monumentelor</p>

		<p>istorice, inițierea inventarierii, dezvoltarea Sistemului informațional „Inventarul monumentelor”, consolidarea atribuțiilor instituțiilor de specialitate și instituirea mecanismului dedicat de finanțare.</p> <p>Totodată, unele valori-țintă vor putea fi stabilite etapizat, prin actele normative subsecvente, planurile anuale de activitate și documentele bugetare aferente, în funcție de resursele financiare și instituționale disponibile.</p>
Secțiunea 4.3.	<p>Secțiunea 4.3. conține în linii generale impactul asupra sectorului privat, aceasta nu reflectă suficient obligațiile concrete care rezultă din proiectul de lege pentru proprietarii privați ai monumentelor istorice, investitori, dezvoltatori, proiectanți, restauratori și executanți de lucrări. Proiectul introduce cerințe cu impact direct asupra sectorului privat, inclusiv obligații de întreținere și conservare a monumentelor, notificarea prealabilă a Ministerului Culturii în cazul vânzării, avizarea obligatorie a intervențiilor, elaborarea de studii și documentații de proiect, utilizarea specialiștilor atestați și suportarea costurilor pentru repararea prejudiciilor cauzate monumentelor. Nu sunt indicate costurile pentru expertize tehnice, studii istorico-arhitecturale, documentații de proiect, avize, atestarea specialiștilor, instruirea personalului, întreținerea curentă, asigurarea bunurilor sau eventualele întârzieri în tranzacții și investiții. De asemenea, nu este diferențiat impactul asupra proprietarilor persoane fizice, IMM-urilor, investitorilor mari și operatorilor specializați.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Secțiunea 4.3 a Notei de fundamentare a fost completată prin detalierea impactului asupra sectorului privat, inclusiv asupra proprietarilor și deținătorilor monumentelor istorice, investitorilor, dezvoltatorilor, operatorilor economici, proiectanților, restauratorilor, executanților de lucrări și specialiștilor atestați sau pasibili de atestare. S-a precizat că o parte dintre obligațiile vizate sunt deja prevăzute și de legislația în vigoare, însă proiectul urmărește clarificarea, detalierea procedurală și corelarea acestora cu cadrul normativ actual, în special în ceea ce privește avizarea intervențiilor, notificarea intenției de vânzare, exercitarea dreptului de preemțiune, controlul respectării regimului de protecție și repararea prejudiciilor cauzate monumentelor istorice.</p> <p>Costurile de conformare au fost indicate în limita datelor disponibile, fără stabilirea unor valori uniforme, întrucât acestea depind de starea tehnică a monumentului, complexitatea intervenției, amplasarea în zona de protecție și soluțiile tehnice propuse.</p>

	Compartimentul 6	<p>Pentru corespundere cu Hotărârea Guvernului nr. 574/2024, compartimentul 6 trebuie completat cu următoarele informații: lista părților consultate (cu denumirea organizației/instituției); metoda de consultare și perioada derulării; sumarul pozițiilor exprimate (pro și contra) pentru fiecare grup de interese; modul în care observațiile au fost integrate sau motivate dacă au fost respinse; specificarea clară dacă consultarea a vizat doar reglementarea sau și analiza de impact., conform metodologiei este obligatorie prezentarea poziției clare a reprezentanților fiecărui grup de interese majore.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Compartimentul 6 al Notei de fundamentare a fost completat conform cerințelor Hotărârii Guvernului nr. 574/2024, prin precizarea părților consultate, metodelor și perioadei consultărilor, inclusiv a ședinței publice din 22 mai 2026 și a consultărilor în cadrul Platformei consultative permanente în domeniul patrimoniului cultural.</p> <p>De asemenea, au fost reflectate principalele poziții exprimate de grupurile de interese, iar modul de examinare a propunerilor este prezentat în sinteza obiecțiilor și propunerilor.</p>
<p>Ministerul Educației și Cercetării Aviz nr. 02/280/26 din 06.05.2026</p>	Art. 4	<p>Analiza prevederilor proiectului relevă faptul că responsabilitatea statului, prin autoritățile publice competente, este formulată explicit în ceea ce privește asigurarea cadrului normativ și instituțional. Cu toate acestea, se constată absența unei reglementări clare și explicite a obligațiilor ce revin proprietarilor de monumente istorice, aspect esențial în practica europeană de protejare a patrimoniului, necesar a fi introdus în art. 4. Principii generale ale protejării monumentelor istorice.</p> <p>Un alt principiu extrem de important, ar fi: „Principiul consolidării identității naționale și a statului democratic”. Acest principiu ar permite promovarea valorilor statului democratic, a coeziunii sociale prin promovarea memoriei istorice, respectarea adevărului istoric și înlăturarea caracterului propagandistic al intervențiilor asupra patrimoniului. În acest sens, sunt inadmisibile inițiativele de edificare și menținere în spațiul public a monumentelor care promovează</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 4 a fost completat cu principiul responsabilității partajate a autorităților publice, proprietarilor, titularilor dreptului de administrare și altor deținători ai monumentelor istorice. Totodată, propunerea privind reflectarea dimensiunii identitare și memoriale a patrimoniului cultural a fost preluată prin introducerea principiului valorii identitare și memoriale, într-o formulare corelată cu obiectul proiectului de lege și cu specificul regimului juridic al monumentelor istorice.</p>

		regimuri totalitare, ocupații străine sau mesaje contrare valorilor constituționale și interesului public.	
	Art. 58 alin. (4), lit. b)	<p>Totodată, în scopul îmbunătățirii textului proiectului de lege și al evitării unor neclarități de ordin tehnico-juridic, propunem operarea unei corectări la art. 58 alin. (4) lit. b).</p> <p>Astfel, la art. 58 alin. (4), lit. b), textul „Art. 2. – Se aprobă Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (se anexează).” se substituie cu textul: „Art. 2. – Se aprobă Registrul național al monumentelor istorice (se anexează).” Această propunere are caracter de corectare tehnico-juridică și urmărește asigurarea coerenței terminologice și normative a proiectului, în raport cu noțiunile și mecanismele instituite prin noua lege.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Modificările operate la Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 au caracter tranzitoriu și urmăresc menținerea în vigoare a Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat până la aprobarea Registrului național al monumentelor istorice, prevăzut de noua lege.</p> <p>Substituirea denumirii actualului Registru cu denumirea „Registrul național al monumentelor istorice” nu poate fi acceptată la această etapă, întrucât ar crea confuzie între registrul existent, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993, și noul registru care urmează a fi aprobat ulterior de Parlament, în condițiile art. 57 alin. (2) lit. b) din proiect.</p> <p>Prin urmare, până la aprobarea noului Registru național al monumentelor istorice, rămâne aplicabil Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993.</p> <p>Art. 58 a devenit art. 56</p>
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Aviz nr. 17-1588 din 11.05.2026	Pct. 5	Noțiuni precum „mutilare” „reabilitare”, care conține sintagma „adaptare cu caracter neinvaziv” sunt subiective. Pentru un antreprenor care deține un monument, lipsa unor criterii tehnice clare poate duce la interpretări abuzive din partea funcționarilor la emiterea avizelor. Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, stabilește ca orice reglementare să fie previzibilă și să nu creeze costuri nejustificate pentru mediul de afaceri. Recomandăm, definirea riguroasă a criteriilor tehnice în baza cărora o construcție este	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Noțiunea „desstructurant” a fost inclusă</p>

		considerată destructurantă, pentru a evita deciziile arbitrare ale funcționarilor.	
Art. 9	Instituirea automată a zonelor de protecție (100m/200m/500m) fără o analiză a fiecărui sit poate bloca activitatea economică pe suprafețe mari de teren care nu au nici o valoare istorică reală, încălcând principiul proporționalității. În redacția propusă norma creează sarcini administrative și costuri suplimentare pentru mediul de afaceri.		<p>Nu se acceptă</p> <p>Mecanismul instituirii zonei de protecție odată cu înscrierea bunului imobil în registrul de protecție se menține, întrucât reprezintă o măsură legală de protecție preventivă, deja existentă în cadrul normativ în vigoare. Scopul acestei soluții este evitarea unui vid de protecție până la delimitarea exactă a zonei de protecție prin planul elaborat în baza documentării de specialitate și a investigațiilor de teren.</p> <p>Nu se acceptă eliminarea mecanismului de instituire legală a zonei de protecție, deoarece lipsa acestuia ar permite intervenții asupra terenurilor și imobilelor din vecinătatea monumentului înainte de stabilirea reglementărilor detaliate, cu riscul afectării valorii, integrității, autenticității și percepției monumentului istoric. Regimul propus nu instituie o interdicție generală de desfășurare a activităților economice, ci un mecanism preventiv și proporțional de protejare a monumentelor istorice până la aprobarea documentației speciale. Totodată atragem atenția că instituirea zonelor de protecție este un mecanism aplicat la nivel internațional și european, iar Republica Moldova și-a luat obligația să se alinieze practicilor internaționale pe domeniu.</p>
Art. 11	Norma expusă la alin. (4) impune proprietarilor (inclusiv întreprinzătorilor) obligația de a reconstrui sau restaura monumentele istorice pe cheltuială proprie în caz de degradare, sub sancțiunea exproprierii. Așadar,		<p>Se acceptă parțial</p> <p>Nota de fundamentare/Analiza de impact a fost completată cu evaluarea impactului</p>

	<p>art. 13 din Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător obligă statul să efectueze o Analiză a Impactului de Reglementare (AIR). Impunerea unor costuri de restaurare enorme poate duce la falimentul întreprinzătorilor care dețin astfel de imobile. Exproprierea pentru „lipsă de întreținere” este o măsură excesivă care necesită o definiție mult mai clară a „abandonului” pentru a nu deveni un instrument de abuz.</p>	<p>asupra sectorului privat, inclusiv prin indicarea obligațiilor de conformare, a categoriilor de costuri și a riscurilor aferente intervențiilor neconforme asupra monumentelor istorice.</p> <p>Cu referire la estimarea costurilor, se precizează că acestea nu pot fi calculate uniform sau anticipat pentru toate cazurile, întrucât depind de starea tehnică și de conservare a monumentului, gradul de degradare, natura intervenției necesare, complexitatea documentației de proiect, soluțiile tehnice propuse, materialele utilizate și cerințele stabilite prin avizele de specialitate. Prin urmare, costurile aferente expertizării, proiectării, conservării, restaurării, reabilitării, reconstituirii sau remedierii intervențiilor neconforme se determină individual, de la caz la caz, în baza expertizelor, studiilor și documentației de proiect elaborate în condițiile legii.</p> <p>Totodată, măsura exproprierii a fost clarificată pentru a exclude interpretarea aplicării automate a acesteia pentru orice situație de lipsă de întreținere. Exproprierea este formulată ca mecanism excepțional, aplicabil doar în cazul neexecutării măsurilor dispuse și al existenței unui risc major de pierdere, distrugere sau afectare ireversibilă a monumentului istoric, cu respectarea legislației privind exproprierea, a principiului proporționalității și a dreptului la despăgubire justă și prealabilă.</p>
Art. 13 alin. (2)	<p>Norma prevede că „Monumentele istorice care nu au proprietar ori al căror proprietar nu este cunoscut se înregistrează în proprietatea statului, în condițiile stabilite de legislație”, fără a preciza dacă înregistrarea</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 13 alin. (2) a fost completat prin indicarea expresă a domeniului proprietății</p>

	<p>se face în domeniul public sau privat al statului. Se recomandă completarea normei cu indicarea expresă a domeniului proprietății statului în care urmează a fi înregistrate aceste bunuri.</p>	<p>publice în care urmează a fi înregistrate monumentele istorice care nu au proprietar ori al căror proprietar nu este cunoscut.</p>
<p>Art. 14</p>	<p>Norma introduce necesitatea obținerii unui „aviz pozitiv” de la Ministerul Culturii pentru diverse operațiuni (modificarea adresei monumentului, divizarea, separarea ori comasarea cadastrală a monumentului istoric sau a unei părți componente a acestuia, precum și comasarea acestora cu bunuri imobile fără statut de monument).</p> <p>Astfel, conform prevederilor art. 4 alin. (2) din Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, orice act care permite desfășurarea unei activități de întreprinzător trebuie să fie inclus în Nomenclatorul actelor permissive, expus în Anexa nr.1. În proiect se utilizează termeni precum „aviz pozitiv” sau „plan de protecție aprobat”, care pot institui acte permissive ascunse. Prin urmare, menționăm că în textul proiectului legii trebuie să fie specificată clar denumirea actului permisiv conform Nomenclatorului actelor permissive. Orice cerință de avizare care nu se regăsește în Legea nr. 160/2011 este nulă.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 14 alin. (3) se menține în partea ce vizează necesitatea avizului pozitiv al Ministerului Culturii, întrucât acesta reprezintă condiția de specialitate pentru verificarea compatibilității operațiunilor de modificare a adresei, divizare, separare sau comasare cu statutul și regimul de protecție al monumentului istoric. Avizul pozitiv nu substituie procedurile cadastrale și nu are ca obiect autorizarea desfășurării unei activități de întreprinzător, ci confirmă respectarea regimului de protecție aplicabil monumentului istoric. Nu se acceptă eliminarea acestei condiții, deoarece operațiunile respective pot afecta integritatea juridică, fizică și funcțională a monumentului istoric sau a părților sale componente. Mai mult, ministerul a depistat multiple cazuri de modificare parțială sau integrală a adreselor bunurilor de patrimoniu cultural imobil, fapt care a fost utilizat pentru eschivarea de la respectarea prevederilor legale în domeniul protejării patrimoniului cultural.</p>

<p>Art. 15</p>	<p>Propunem revizuirea acestuia prin completarea cu prevederi aferente realizării procesului de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică pe domenii în conformitate cu prevederile Legii nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice.</p> <p>La fel, propunem excluderea cuvântului „comodat” în contextul prevederilor art. 10 din Legea nr. 121/2007 privind administrarea proprietății publice care stabilește că bunurile domeniului public pot fi folosite numai conform destinației și nu pot fi transmise în comodat persoanelor fizice sau persoanelor juridice cu capital privat.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Cuvântul „comodat” a fost exclus din text.</p>
<p>Art. 16</p>	<p>Deși alin. (3) stabilește termenul de 60 de zile pentru exercitarea dreptului de preemțiune, norma nu reglementează expres efectele juridice ale expirării acestui termen. În vederea asigurării previzibilității și securității raporturilor juridice, se impune completarea textului cu o prevedere expresă potrivit căreia neexercitarea dreptului de preemțiune în termenul legal echivalează cu renunțarea statului la exercitarea acestuia.</p> <p>Potrivit alin. (4), notificarea se consideră nevalabilă în cazul în care conține informații incomplete sau inexacte, considerăm că soluția este afectată de formalism excesiv, întrucât nu distinge între erori esențiale și minore și nu prevede posibilitatea completării sau remedierii notificării într-un termen rezonabil. Spre exemplu, o eroare formală în datele de contact sau o inexactitate minoră în descrierea bunului poate duce la respingerea notificării.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Textul art. 16 a fost completat pentru asigurarea previzibilității procedurii de exercitare a dreptului de preemțiune. Astfel, la alin. (4) s-a prevăzut expres că, în cazul în care Ministerul Culturii nu comunică, în termenul de 60 de zile, intenția de exercitare a dreptului de preemțiune, acest drept se consideră neexercitat.</p> <p>Totodată, alin. (5) a fost ajustat pentru a evita aplicarea excesiv formalistă a normei, fiind prevăzut că, în cazul constatării caracterului incomplet sau inexact al informațiilor prezentate, Ministerul Culturii informează proprietarul ori reprezentantul acestuia despre necesitatea completării sau corectării notificării.</p>
<p>Art. 20 Art. 21</p>	<p>Norma stabilește termene de 120-180 de zile pentru procedura de clasare, cu posibilitatea prelungirii. În acest timp, conform art. 21, bunul este blocat (regim de</p>	<p>Se acceptă parțial</p>

Art. 31	<p>protecție provizoriu). Un blocaj de aproape un an asupra unui imobil, fără o decizie finală, contravine dreptului la activitatea de întreprinzător. În acest context, recomandăm revizuirea termenelor în scopul reducerii acestora. Mai mult, se consideră oportună introducerea aprobării tacite pentru avizele de intervenție (Art. 31). Dacă Consiliul Național al Monumentelor Istorice nu se pronunță în termenul legal, proiectul ar trebui considerat avizat favorabil. Totodată, la art. 20 se încalcă principiul subsidiarității și descentralizării. Deși clasarea monumentelor de valoare locală se face de către APL, aceasta necesită coordonarea obligatorie a Institutului Patrimoniului Cultural (art. 20 alin. (6)). Această normă centralizează excesiv decizia și încetinește procesul. În cazul dat, recomandăm definirea clară a competențelor. APL ar trebui să aibă autonomie deplină asupra monumentelor de importanță locală, cu asistență consultativă, și nu cu drept de refuz din partea autorităților publice centrale.</p>	<p>Termenurile prevăzute la art. 20 pentru procedura de clasare se mențin, având în vedere complexitatea procesului de documentare, expertizare etc. Regimul de protecție provizorie prevăzut la art. 21 nu constituie o interdicție generală de utilizare a bunului și nu blochează activitatea economică, ci are caracter preventiv, fiind aplicabil până la adoptarea unei decizii finale privind clasarea, pentru evitarea unor intervenții care ar putea afecta ireversibil bunul în cauză.</p> <p>Pentru asigurarea proporționalității, proiectul prevede că termenul procedurii de clasare poate fi prelungit o singură dată și doar în baza unui raport justificativ al autorității care a inițiat procedura.</p> <p>Nu se acceptă introducerea aprobării tacite pentru avizele prevăzute la art. 31. Avizul Ministerului Culturii are caracter de act de specialitate și este necesar pentru verificarea compatibilității intervenției propuse cu regimul de protecție, valoarea culturală, autenticitatea și integritatea monumentului istoric. Aprobarea tacită ar putea permite intervenții cu efecte ireversibile asupra patrimoniului cultural imobil, în lipsa unei evaluări de specialitate.</p> <p>În ceea ce privește clasarea monumentelor istorice la nivel local, competența de aprobare rămâne la autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea și la UTA Găgăuzia.</p>
Art. 21 – Art. 22	<p>Art. 21 oferă statut de monument „nou-identificat” oricărui bun intrat în procedură de clasare. Aceasta poate fi folosită ca un instrument de blocaj administrativ împotriva oricărui proiect de dezvoltare</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Atragem atenția că norma respectivă este deja prevăzută în legislația în vigoare din domeniul protejării patrimoniului cultural.</p>

	<p>care deranjează anumite grupuri de interese. Pentru a respecta principiul previzibilității din Legea nr. 235/2006, recomandăm ca clasarea de urgență să fie strict condiționată de un raport de expertiză independent, nu doar de un proces-verbal simplificat (art. 22 alin. (3)), pentru a evita abuzurile împotriva proprietarilor privați.</p>	<p>Regimul prevăzut la art. 21 pentru bunurile intrate în procedura de clasare se menține, întrucât are caracter temporar și preventiv, fiind aplicabil doar pe durata procedurii de clasare, în scopul prevenirii demolării, degradării sau mutilării bunurilor imobile care pot avea valoare culturală. Acest regim nu instituie o interdicție generală de utilizare a bunului și nu are ca scop blocarea activității economice, ci asigurarea protecției provizorii până la adoptarea unei decizii finale privind clasarea.</p> <p>Totodată, pentru evitarea interpretărilor abuzive, art. 22 a fost clarificat în sensul că procedura de clasare de urgență poate fi inițiată doar în cazul existenței unui pericol iminent de demolare, degradare sau mutilare, constatat printr-un proces-verbal motivat, întocmit de autoritatea/instituția competentă, cu indicarea elementelor care justifică aplicarea procedurii urgente.</p> <p>Nu se acceptă instituirea obligației de prezentare a unui raport de expertiză independent la etapa inițierii clasării de urgență, deoarece această procedură are caracter excepțional și preventiv, iar condiționarea ei de o expertiză prealabilă ar putea întârzia intervenția autorităților și ar diminua eficiența mecanismului de protecție. Evaluarea completă a valorii culturale a bunului se realizează ulterior, în cadrul procedurii de clasare ordinare, potrivit normelor metodologice aplicabile.</p>
<p>Art. 27 alin. (5) Art. 31 alin. (3)</p>	<p>Normele expuse declară nule de drept autorizațiile de construire emise fără avizul Ministerului Culturii. Această prevedere creează o incertitudine juridică pentru investitori, deoarece un act administrativ emis de</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Nu se acceptă eliminarea consecinței nulității actelor permissive pentru intervenții la monumente istorice și în zona lor de protecție</p>

	o autoritate publică locală (Primărie) poate fi invalidat retroactiv din cauza unei omisiuni procedurale interne a statului. În cazul dat, se recomandă aplicarea principiului „Ghișeului Unic”., deoarece investitorul nu trebuie să poarte responsabilitatea lipsei avizului Ministerului Culturii, dacă Primăria a emis autorizația fără a consulta Ministerul Culturii.	emise fără avizul Ministerului Culturii sau cu nerespectarea condițiilor stabilite prin acesta, întrucât lipsa avizului afectează legalitatea actului permisiv și poate permite intervenții cu efecte ireversibile asupra patrimoniului cultural imobil. Pentru evitarea incertitudinii juridice, autoritatea emitentă a actului permisiv este obligată să verifice existența avizului Ministerului Culturii înainte de emiterea autorizației. Art. 27 alin. (5) a devenit art. 27 alin. (3)
Art. 30	Norma expusă prevede că, intervențiile în zona de protecție a monumentelor istorice se fac potrivit planului zonei de protecție, iar dacă acest plan lipsește, intervențiile pot fi inițiate doar în baza unui studiu istorico-arhitectural sau istorico-urbanistic. Norma condiționează orice intervenție din zona de protecție de existența unui plan sau, în lipsa acestuia, de elaborarea unui studiu special, fără a diferenția între lucrări importante și lucrări minore, iar agentul economic care deține un imobil în zona de protecție poate fi obligat să suporte costuri și proceduri suplimentare chiar pentru intervenții obișnuite, cum ar fi reparații, amenajări, utilități sau adaptarea spațiului pentru activitate economică. De asemenea, se utilizează sintagme vagi, precum „integritatea percepției vizuale”, „principalele direcții de acces vizual” și „regenerarea mediului istorico-arhitectural”.	Se acceptă parțial Art. 30 a fost ajustat pentru clarificarea aplicării studiului istorico-arhitectural și/sau istorico-urbanistic în absența planului zonei de protecție. Noțiunile „integritatea percepției vizuale”, „principalele direcții de acces vizual” și „regenerarea mediului istorico-arhitectural” se mențin, întrucât reprezintă criterii de specialitate aplicabile în domeniul patrimoniului cultural imobil și urmează a fi concretizate prin planul zonei de protecție sau, după caz, prin studiul istorico-arhitectural/urbanistic, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii. Totodată, Ministerul Culturii a înaintat propuneri de modificare a Codului urbanismului și construcțiilor, nr. unic 200/MIDR/2026, pentru diferențierea tipurilor de lucrări pentru care este necesar avizul de specialitate.
Art. 31	Norma expusă prevede că, „autorizarea intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zona lor de protecție se face de către APL numai după aprobarea documentației de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice și obținerea avizului	Se acceptă parțial Art. 31 a fost reformulat pentru clarificarea faptului că avizul Ministerului Culturii reprezintă un act de specialitate prealabil, iar

	<p>Ministerului Culturii”. Astfel, avizul Ministerului Culturii și aprobarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice sunt instituite ca etape obligatorii/acte permise pentru obținerea autorizației de construire sau de desființare, deși aceste acte nu sunt incluse în Nomenclatorul actelor permise prevăzut de Legea nr. 160/2011. Legea nominalizată stabilește că, autoritățile pot solicita și elibera agenților economici doar actele permise incluse în Nomenclator, iar prevederile privind actele permise neincluse în acesta se consideră caduce.</p>	<p>certificatul de urbanism pentru proiectare, autorizația de construire și autorizația de desființare rămân acte permise emise de autoritatea administrației publice locale competentă. Mecanismul avizării este prevăzut și de legislația în vigoare, art. 16 alin. (2) din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor stabilind că proiectele de intervenții la monumente și în zonele lor de protecție, examinate pe etape de execuție, sunt aprobate de Ministerul Culturii în baza avizului pozitiv al Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Totodată, implicarea Ministerului Culturii este prevăzută expres în legea specială și se încadrează în formula existentă în Nomenclatorul actelor permise, anexa nr. 1 la Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, pozițiile 45 - 47, respectiv „alte autorități publice, în funcție de obiect și dacă legea prevede expres implicarea acestora”.</p>
<p>Art. 33</p>	<p>Norma de la alin. (4) impune avizarea în două etape separate: schița de proiect și proiectul de execuție. Această dublă avizare și fragmentare a procesului dublează timpul de așteptare și numărul de dosare depuse. Pe când, art. 11 din Legea nr. 235/2006, instituie mecanisme de optimizare a proceselor decizionale. Cu titlu de recomandare, propunem comasarea avizării într-o singură etapă pentru proiectele de complexitate mică și medie. Avizarea schiței ar trebui să fie opțională (la solicitarea solicitantului), iar avizul final să fie acordat pe proiectul de execuție.</p> <p>Norma de la alin. (5) din proiect stabilește explicit că avizarea documentației „nu se supune procedurii</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Nu se acceptă comasarea generală a avizării într-o singură etapă, întrucât examinarea documentației în două faze, schiță de proiect și proiect de execuție, este justificată de specificul intervențiilor asupra monumentelor istorice și constituie o practică curentă la nivel internațional.</p> <p>Schița de proiect reprezintă o etapă preliminară, mai simplă, prin care se verifică soluția conceptuală de intervenție și compatibilitatea acesteia cu valoarea culturală, autenticitatea, integritatea și regimul de protecție al monumentului istoric.</p>

	<p>Ghișeului Unic”. Această prevedere este antireformistă și contravine politicii statului în domeniul digitalizării și debirocratizării. Norma impune antreprenorul să interacționeze fizic cu Ministerul Culturii înainte de a merge la autoritatea publică locală, generând riscuri de corupție și întârzieri. Art. 6 alin. (2²) din Legea nr. 160/2011, stipulează că autoritățile sunt obligate să elibereze acte permissive prin ghișeul unic electronic (SIA GEAP). Prin urmare, recomandăm eliminarea acestei excepții. Avizul Ministerului Culturii trebuie să fie o etapă internă, procesată prin sistemul SIA GEAP, unde APL va solicita avizul de la minister fără ca solicitantul să aibă un rol de „curierul” între instituții.</p>	<p>Proiectul de execuție este o etapă tehnică mult mai complexă, care detaliază soluțiile aprobate la nivel conceptual. Prin urmare, examinarea schiței de proiect înainte de elaborarea proiectului de execuție vine în sprijinul proiectantului și al beneficiarului, evitând situația în care este elaborată o documentație tehnică detaliată pe baza unei soluții incompatibile cu regimul de protecție, care ulterior ar trebui refăcută integral sau substanțial.</p> <p>Totodată, cadrul normativ în vigoare, inclusiv Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului Național al Monumentelor Istorice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 116/2025, permite diferențierea modului de examinare a documentației, în funcție de natura și complexitatea intervenției.</p> <p>Cu referire la ghișeul unic, se precizează că documentația se transmite spre examinare prin mijloace electronice, iar interacțiunea ulterioară cu proiectantul are caracter tehnic și profesional, fiind necesară pentru prezentarea și explicarea soluțiilor de intervenție în cadrul Consiliului Național al Monumentelor Istorice. Avizarea Ministerului Culturii precede emiterea actelor permissive de către autoritatea administrației publice locale și nu substituie autorizația de construire sau autorizația de desființare.</p>
Art. 39	<p>Norma stabilește că Inspectoratul Național al Monumentelor exercită atribuții de supraveghere, control și constatare asupra monumentelor istorice, asupra bunurilor situate în zonele de protecție și asupra activităților realizate de persoane fizice și juridice. Însă,</p>	<p>Se acceptă Proiectul a fost completat, la Capitolul XII „Dispoziții finale și tranzitorii” art. 56 alin. (4), cu prevederi privind modificarea anexei la Legea nr. 131/2012 privind controlul de</p>

	<p>potrivit art. 4 alin. (2¹) din Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat, dreptul de a iniția și desfășura controlul îl au doar autoritățile și instituțiile publice incluse în anexa la această lege, în limitele stabilite. Inspectoratul Național al Monumentelor nu este inclus în această anexă. Astfel, proiectul instituie o competență de control care nu este corelată cu cadrul general în domeniul controlului de stat asupra activității de întreprinzător. Aceasta poate genera incertitudine juridică pentru agenții economici, riscul efectuării unor controale nelegale sau paralele și aplicarea neuniformă a măsurilor de control. Totodată, atribuțiile Inspectoratului sunt formulate larg, inclusiv dreptul de acces la imobile, solicitarea de documente, emiterea prescripțiilor, sistarea lucrărilor și sesizarea retragerii autorizațiilor, fără claritate asupra limitelor, procedurii, termenii și garanțiile pentru persoanele supuse controlului. Precizăm că, orice control asupra activității de întreprinzător a proprietarului (persoană juridică) se efectuează strict în limita prevederilor Legii nr. 131/2012.</p>	<p>stat asupra activității de întreprinzător, prin includerea Inspectoratului Național al Monumentelor (Agenției Naționale a Monumentelor) în lista organelor de control și stabilirea domeniului de control aferent. Astfel, atribuțiile de supraveghere, control și constatare prevăzute la art. 39 (art. 38) au fost corelate cu cadrul general al controlului de stat, urmând a fi exercitate în limitele domeniului stabilit și cu respectarea procedurilor și garanțiilor prevăzute de Legea nr. 131/2012</p>
<p>Art. 40</p>	<p>Consiliul Național al Monumentelor Istorice (CNMI) are atribuții excesive, dar funcționează ca un organ consultativ fără răspundere juridică directă pentru pierderile economice cauzate de refuzuri neargumentate. Astfel, recomandăm instituirea obligativității ca orice refuz de avizare să fie însoțit de un raport tehnic justificativ detaliat, bazat pe criterii măsurabile, nu pe „aprecieri subiective”.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Nu se consideră necesară completarea art. 40 (art. 39), întrucât mecanismul de motivare a pozițiilor exprimate de membrii Consiliului Național al Monumentelor Istorice este deja reglementat prin Hotărârea Guvernului nr. 116/2025. Potrivit Regulamentului aprobat prin HG nr. 116/2025, membrii Consiliului completează și semnează fișa de vot pentru fiecare subiect examinat, iar fișele de vot se anexează la procesul-verbal al ședinței. Opiniile separate ale membrilor se consemnează în scris în fișa de vot și/sau în</p>

		procesul-verbal al ședinței. Astfel, refuzul sau opinia nefavorabilă nu se întemeiază pe aprecieri nemotivate, ci pe pozițiile individuale consemnate ale membrilor Consiliului, formulate în raport cu criteriile de specialitate aplicabile intervențiilor asupra monumentelor istorice.
Art. 45 alin. (1) lit. (c)	Norma impune obligativitatea încheierii contractelor de asigurare pentru monumentele istorice. Deși este o măsură de protecție, piața asigurărilor din Moldova ar putea să nu aibă produse accesibile sau rezonabile pentru clădiri cu risc seismic sau degradate, transformând această obligație într-o taxă destul de scumpă pentru agenții economici.	Se acceptă parțial Textul art. 45 (art. 44) alin. (1) lit. c) a fost reformulat pentru a evita instituirea unei obligații absolute și nediferențiate de asigurare a tuturor monumentelor istorice, indiferent de starea tehnică, categoria bunului, riscurile aferente sau disponibilitatea produselor de asigurare pe piață. Norma a fost ajustată în sensul instituirii obligației de gestionare a riscurilor, inclusiv prin încheierea, după caz, a contractelor de asigurare pentru riscurile asigurabile, în condițiile legislației privind asigurările. Astfel, obligația va fi aplicată proporțional, în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărui monument istoric.
Art. 46	„Obligația de protejare a monumentului istoric” este definită ca un act administrativ individual. Proiectul acordă un termen de 90 de zile pentru emiterea acestuia, însă alin. (4) nu prevede ce se întâmplă dacă statul nu o emite în acest termen. Lipsa acestui act poate bloca vânzarea sau ipotecarea bunului. Se recomandă Aplicarea aprobării tacite. Dacă Inspectoratul nu emite obligația de protejare în termen 90 de zile, proprietarul ar trebui să poată utiliza imobilul conform regimului general de protecție, fără a fi penalizat pentru lipsa documentului în dosarul cadastral. Totodată, dacă eliberarea acestui act (în termen de 90 de zile) devine o condiție prealabilă pentru orice altă activitate	Se acceptă parțial Nu se acceptă aplicarea aprobării tacite, întrucât Obligația de protejare a monumentului istoric nu reprezintă un act permisiv pentru desfășurarea unei activități de întreprinzător, ci un act administrativ individual prin care se individualizează condițiile de utilizare, întreținere și intervenție asupra unui bun imobil care deține deja statut de monument istoric.

	<p>economică (închiriere, vânzare), ea devine un act permisiv ascuns. În acest context, considerăm că aceasta obligație trebuie să fie generată automat de sistemul cadastral, nu să depindă de o procedură administrativă manuală care poate dura luni de zile.</p>	<p>Totodată, art. 46 (art. 45) a fost completat pentru a clarifica faptul că neemiterea sau necomunicarea Obligației de protejare în termenul prevăzut nu suspendă exercitarea dreptului de proprietate, folosință sau dispoziție asupra monumentului istoric și nu împiedică încheierea actelor juridice privind bunul imobil, cu condiția menționării statutului de monument istoric și a respectării regimului general de protecție prevăzut de lege.</p> <p>Propunerea privind generarea automată a Obligației de protejare prin sistemul cadastral nu se acceptă la această etapă, întrucât actul are conținut individualizat și presupune descrierea monumentului, a părților componente și a condițiilor concrete de utilizare, întreținere și intervenție, care nu pot fi generate automatizat, fără documentare de specialitate.</p>
<p>Art. 48</p>	<p>Evaluarea prejudiciului include nu doar dauna fizică, ci și costul reconstituirii integrale. În cazul unei clădiri ruinate, costul reconstituirii poate depăși cu mult valoarea de piață a terenului și a imobilului. Această prevedere poate duce la falimentul proprietarilor de bună-credință care nu au resurse pentru restaurări costisitoare. Astfel, prejudiciul trebuie limitat la valoarea de inventar a bunului sau statul trebuie să preia imobilul prin expropriere dacă proprietarul va demonstra incapacitatea financiară de a-l restaura conform standardelor (evitând astfel „pedeapsa prin restaurare”). Aceasta este cea mai punitivă norma a proiectului de lege, transformând distrugerea patrimoniului într-o obligație financiară ce poate depăși cu mult valoarea de piață a activului.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Textul art. 48 (art. 47) și art. 49 (art. 48) a fost ajustat pentru a clarifica faptul că evaluarea și repararea prejudiciului nu se aplică automat și nediferențiat proprietarului monumentului istoric, ci se determină de la caz la caz, în funcție de natura prejudiciului, starea tehnică, gradul de degradare, intervențiile necesare și caracterul imputabil al acțiunilor sau inacțiunilor care au generat prejudiciul. Nu se acceptă limitarea prejudiciului la valoarea de inventar sau la valoarea de piață a bunului, întrucât monumentele istorice au o valoare culturală, istorică, arhitecturală și identitară care nu se reduce la valoarea economică a terenului sau</p>

		<p>În concluzie, menționăm că proiectul de lege privind monumentele istorice supus avizării este un act normativ important și necesar pentru protecția identității naționale, orientat spre conservare evidență, documentare, întreținere, restaurare și punere în valoare a monumentelor istorice, însă mai multe prevederi acestuia instituie restricții, avize, aprobări și atribuții de control care pot afecta proprietarii (persoane juridice), care nu sunt corelate cu prevederile Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, precum și Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat. În redacția propusă, acesta riscă să creeze un regim de autorizare paralelizat și costisitor pentru mediul de afaceri. Este imperativ ca textul să fie revăzut astfel, încât să simplifice mecanismele administrative pentru a nu bloca dezvoltarea urbană și investițiile private în clădirile istorice.</p>	<p>a construcției. Costurile de restaurare, reconstituire sau remediere se stabilesc individual, în baza actului de constatare, a evaluării prejudiciului cauzat și a documentației de proiect elaborate în condițiile legii. Totodată, textul a fost clarificat în sensul că repararea prejudiciului se pune în sarcina persoanelor cărora le este imputabilă producerea acestuia, inclusiv proprietarului, gestionarului sau titularului altor drepturi reale doar în cazul în care prejudiciul a fost cauzat prin acțiunile sau inacțiunile acestuia, inclusiv prin neexecutarea obligațiilor legale de întreținere și protejare.</p> <p>Propunerea privind preluarea automată a imobilului de către stat prin expropriere în cazul incapacității financiare a proprietarului nu se acceptă, întrucât exproprierea constituie o măsură distinctă, excepțională, aplicabilă numai în condițiile legislației privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică.</p>
<p>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al Republicii Moldova Aviz nr. 12-2558 din 12.05.2026</p>	<p>Art. 5</p>	<p>La art. 5, este necesară argumentarea și definirea noțiunii de „localitate istorică” prin prisma cadrului legal aplicabil, inclusiv sub aspectul existenței și atribuirii unui asemenea statut în Republica Moldova. În acest context, urmează a fi avut în vedere că existența unui centru istoric urban sau rural, ori a unui parcurs istoric al localității nu poate constitui, de sine stătător, temei juridic suficient pentru atribuirea statutului de „localitate istorică”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Definiția noțiunii de „localitate istorică” a fost ajustată pentru a clarifica faptul că acest statut nu rezultă automat din existența unui centru istoric urban sau rural ori din parcursul istoric al localității, ci se atribuie prin procedura de clasare, în condițiile prezentei legi, în baza documentării de specialitate.</p>
	<p>Art. 8</p>	<p>La art. 8, privind stabilirea hotarelor monumentelor istorice, în contextul prevederilor art. 39 alin. (4) lit. a), b), c), d), e), f) și o) din Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, componenta reglementatoare a planului urbanistic general (PUG)</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 8 a fost revizuit. Nu se acceptă stabilirea hotarelor monumentelor istorice exclusiv în cadrul documentațiilor de urbanism și</p>

conține prevederi care vizează: delimitarea teritoriului intravilan al localității; delimitarea zonei centrale a localității; delimitarea zonelor funcționale; stabilirea și delimitarea zonelor pentru construcții; stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară sau definitivă de construire; regimul de construire, prin stabilirea: aliniamentului stradal; regimului de înălțime; distanței dintre construcții; indicilor urbani (a procentului de ocupare a terenului, coeficientului de utilizare a terenului) și planul de acțiuni privind realizarea obiectivelor planului urbanistic general, prin care sunt reglementate activitățile de urbanism, amenajare a teritoriului, elaborare a documentației de proiect, autorizare a lucrărilor de construcție, precum și intervențiile asupra bunurilor imobile cu valoare de patrimoniu. Reieșind din cele expuse, stabilirea hotarelor monumentelor istorice urmează a fi efectuate doar în contextul elaborării documentațiilor de urbanism și aprobării acestora în conformitate cu cadrul legal, având în vedere că acestea urmează a fi luate în considerare la emiterea actelor permise pentru construcția și reconstrucția obiectivelor atât cu statut de monument istoric cât și din zona de protecție a acestora. Totodată, conform art. 39 alin. (9) lit. g) din Cod, în componența PUG se elaborează studiile de fezabilitate aferente planului urbanistic general, cu luarea în considerare a rezultatelor evaluării patrimoniului natural, monumentelor istorice și siturilor arheologice, monumentelor de for public, precum și a zonelor de protecție ale acestora. Prin urmare, orice delimitare sau stabilire a zonelor de protecție aferente construcțiilor, teritoriilor, zonelor construite protejate sau limitelor intravilanului, inclusiv reflectarea acestora în registrul bunurilor imobile, urmează a fi realizată exclusiv în contextul elaborării și aprobării documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, în conformitate cu cadrul normativ aplicabil.

amenajare a teritoriului, întrucât hotarul monumentului reprezintă un element esențial al dosarului de clasare, inventariere și evidență a bunului protejat. Condiționarea stabilirii hotarului de existența sau actualizarea PUG ar putea amâna nejustificat aplicarea regimului de protecție, în special în localitățile în care documentațiile de urbanism nu sunt elaborate sau nu sunt actualizate.

Totodată, hotarele monumentelor istorice și zonele lor de protecție urmează a fi reflectate și integrate în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului pentru a asigura aplicarea unitară la emiterea actelor permise și în procesul de administrare a teritoriului.

	<p>Subsecvent, în vederea asigurării coerenței normative și aplicării uniforme a cadrului legal, se recomandă revizuirea și uniformizarea terminologiei utilizate în proiect cu noțiunile consacrate de Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, în special în partea ce ține de: documentația de urbanism și amenajare a teritoriului; intervențiile asupra construcțiilor existente; zonele construite protejate; regimul de autorizare a lucrărilor de construcție.</p> <p>De asemenea, se recomandă corelarea proiectului cu prevederile legislației conexe din domeniul urbanismului și al construcțiilor Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 și domeniul cadastrului, inclusiv Legea nr. 29/2018 privind delimitarea proprietății publice.</p>	
<p>Art. 29</p>	<p>Suplimentar, cu referire la art. 29 privind intervențiile asupra centrelor istorice urbane și rurale cu statut de monument, urmează a fi avut în vedere prevederile art. 39 din Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, potrivit cărora intervențiile în aceste zone se realizează cu respectarea regimului de protecție a patrimoniului cultural construit și în baza documentației de urbanism și amenajare a teritoriului aprobate conform legii.</p> <p>Subsidiar, urmează a fi avut în vedere că documentația de urbanism se aprobă numai după emiterea avizelor prevăzute la art. 55 și anexa nr. 24 din Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, acestea fiind stabilite prin tema-program elaborată conform prevederilor legale.</p> <p>În acest sens, competențele privind protejarea, coordonarea și avizarea intervențiilor asupra centrelor istorice urbane și rurale cu statut de monument revin autorităților administrației publice competente în domeniul urbanismului și patrimoniului cultural, în condițiile Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 și ale Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Art. 29 a fost ajustat prin clarificarea faptului că intervențiile în localitățile istorice se realizează cu respectarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului aprobate conform legii, precum și a regimului de protecție a patrimoniului cultural. Nu se acceptă condiționarea elaborării Planului de referință exclusiv de procedura elaborării PUG, întrucât acesta reprezintă o documentație de specialitate în domeniul patrimoniului cultural, necesară pentru fundamentarea măsurilor de protecție, regenerare și integrare a intervențiilor în cadrul localităților istorice. Totodată, textul a fost clarificat în sensul că Planul de referință nu substituie documentațiile de urbanism, ci fundamentează și se integrează în acestea, la elaborarea, modificarea sau actualizarea lor, în condițiile Codului urbanismului și construcțiilor. Reglementările urbanistice</p>

		monumentelor, având în vedere că documentația de urbanism va fi aprobată doar după emiterea avizelor în conformitate cu art.55 și anexei nr. 24 la Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 și care sunt stabilite în tema-program.	locale se aprobă prin documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, cu integrarea prevederilor de specialitate privind protejarea patrimoniului cultural.
		Totodată, atragem atenția că deși în proiectul de lege nu este reglementat expres, în Nota de fundamentare se indică despre Agenția de Inspectare a Monumentelor și controlul comun cu INST. Potrivit avizului MIDR la nr. unic 33/MC/2026, s-a propus evaluarea conceptuală a statutului Agenției de Inspectare a Monumentelor sub aspectul exercitării atribuțiilor de control de stat.	Se ia act Proiectul a fost completat, la Capitolul XII „Dispoziții finale și tranzitorii” art. 56 alin. (4), cu prevederi privind modificarea anexei la Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, prin includerea Inspectoratului Național al Monumentelor în lista organelor de control și stabilirea domeniului de control aferent.
CONSULTARE CU MEDIUL DE AFACERI - ședința din 22.05.26			
Mediul de afaceri		A fost formulată observația potrivit căreia instituirea dreptului de preemțiune al statului asupra monumentelor istorice ar putea afecta dreptul de proprietate, libera circulație a bunurilor și securitatea juridică a tranzacțiilor, prin instituirea unor condiții suplimentare la înstrăinarea bunurilor imobile cu statut de monument istoric.	Se acceptă parțial Dreptul de preemțiune nu constituie o limitare disproporționată a dreptului de proprietate și nu echivalează cu exproprierea, întrucât nu lipsește proprietarul de dreptul de a dispune de bun. Acesta reprezintă un mecanism juridic de protecție a interesului public, aplicabil doar în cazul în care proprietarul decide să înstrăineze monumentul istoric. Instituirea dreptului de preemțiune urmărește oferirea statului posibilitatea de a interveni în cazurile în care achiziția publică este justificată. Pentru asigurarea previzibilității procedurii, proiectul stabilește termenul în care Ministerul Culturii poate comunica intenția de exercitare a dreptului de preemțiune, precum și efectul neexercitării acestuia. Astfel, mecanismul propus asigură un echilibru între dreptul de proprietate privată

				și interesul public privind protejarea patrimoniului cultural.
			<p>Reprezentanții au exprimat îngrijorări privind instituirea zonelor de protecție ale monumentelor istorice, inclusiv riscul limitării dezvoltării urbane, întârzierii proiectelor investiționale și apariției unor costuri suplimentare pentru proprietari și investitori.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Mecanismul instituirii zonei de protecție odată cu înscrierea bunului imobil în registrul de protecție se menține, întrucât reprezintă o măsură legală de protecție preventivă, necesară pentru evitarea unui vid de protecție până la delimitarea exactă a zonei de protecție prin planul elaborat în baza documentării de specialitate și a investigațiilor de teren.</p> <p>Totodată, această soluție nu constituie o reglementare nouă, fiind prevăzută și în cadrul normativ în vigoare, prin Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor. Proiectul de lege urmărește actualizarea, clarificarea și corelarea acestui mecanism cu noile instrumente de evidență, avizare, urbanism și protecție a monumentelor istorice.</p> <p>Nu se acceptă eliminarea sau restrângerea acestui mecanism, deoarece lipsa unei zone de protecție instituite de drept ar permite intervenții asupra terenurilor și imobilelor din vecinătatea monumentului înainte de stabilirea reglementărilor detaliate, cu riscul afectării integrității, autenticității și percepției monumentului istoric.</p> <p>Regimul propus nu instituie o interdicție generală de desfășurare a activităților economice și nu blochează investițiile, ci stabilește un mecanism preventiv și proporțional de protejare a monumentelor istorice până la aprobarea documentației speciale privind zona de protecție. Instituirea zonelor de protecție corespunde practicilor europene și internaționale în domeniul</p>

				protejării patrimoniului cultural și obligațiilor asumate de Republica Moldova prin convențiile internaționale la care este parte.
			A fost formulată observația potrivit căreia declararea nulității de drept a autorizațiilor de construire emise fără avizul Ministerului Culturii ar putea crea incertitudine juridică pentru investitori, în special în situația în care autorizația a fost emisă de autoritatea administrației publice locale fără solicitarea sau obținerea avizului respectiv. Totodată, s-a propus aplicarea principiului ghișeului unic, astfel încât beneficiarul/investitorul să nu suporte consecințele omisiunilor procedurale ale autorității emitente.	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Observația privind aplicarea principiului ghișeului unic se reține pentru etapa de implementare a mecanismelor procedurale aferente emiterii actelor permissive.</p> <p>Totodată, nu se acceptă eliminarea cerinței privind avizul Ministerului Culturii și nici a consecințelor juridice ale emiterii actelor permissive fără acest aviz sau cu încălcarea condițiilor stabilite prin acesta. Avizul Ministerului Culturii reprezintă o condiție legală specială, necesară pentru protejarea monumentelor istorice și a bunurilor imobile situate în zona lor de protecție.</p> <p>Proiectul de lege nu stabilește modalitatea tehnică de organizare a procedurii administrative de emiterie a actelor permissive și nu exclude aplicarea mecanismelor de ghișeu unic, în măsura în care acestea asigură obținerea avizului de specialitate anterior emiterii autorizației de construire sau de desființare.</p> <p>Nulitatea actelor permissive emise fără avizul Ministerului Culturii nu urmărește sancționarea beneficiarului, ci protejarea interesului public și prevenirea intervențiilor ireversibile asupra monumentelor istorice.</p>
			S-a invocat faptul că aplicarea proiectului de lege ar putea genera blocaje administrative, inclusiv prin proceduri suplimentare de avizare, control și coordonare interinstituțională, existând riscul întârzierii proiectelor de intervenție, al aplicării neuniforme a normelor și al creșterii sarcinilor administrative pentru	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Proiectul de lege a fost ajustat în vederea consolidării mecanismelor instituționale de aplicare, prin clarificarea atribuțiilor Ministerului Culturii, Agenției Naționale a</p>

			<p>proprietari, investitori și autoritățile administrației publice locale.</p>	<p>Monumentelor și autorităților administrației publice locale.</p> <p>Agenția Națională a Monumentelor este fortificată ca autoritate administrativă de specialitate, cu atribuții de monitorizare, supraveghere, inspectare, control și constatare, precum și cu atribuții de evidență, documentare și administrare a Sistemului informațional „Inventarul monumentelor”. Aceste mecanisme urmăresc reducerea aplicării neuniforme a legii și creșterea capacității administrative în domeniul protejării monumentelor istorice.</p> <p>Totodată, proiectul reglementează integrarea datelor privind monumentele istorice și zonele lor de protecție în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, precum și notarea calității de monument și a amplasării în zona de protecție în registrul bunurilor imobile, în condițiile legislației cadastrale.</p> <p>Prin urmare, procedurile prevăzute de proiect nu au ca scop blocarea inițiativelor investiționale, ci asigurarea unui cadru previzibil, coordonat și fundamentat profesional pentru intervențiile asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile situate în zona lor de protecție.</p>
			<p>A fost formulată observația potrivit căreia sintagmele „integritatea percepției”, „principalele direcții de acces vizual”, „regenerarea mediului istorico-arhitectural” și „reglementări specifice”, utilizate la art. 9, ar avea un caracter general și ar putea genera interpretări diferite în procesul de aplicare. Totodată, s-a menționat că utilizarea acestor noțiuni ar putea crea sarcini administrative suplimentare, costuri pentru titularii de</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Sintagmele indicate reprezintă noțiuni de specialitate utilizate în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil, urbanismului și amenajării teritoriului. Acestea sunt necesare pentru evaluarea impactului intervențiilor asupra monumentului istoric, asupra cadrului construit sau natural în care acesta se află și</p>

			<p>drepturi și riscul întârzierii sau blocării unor proiecte investiționale.</p>	<p>asupra relațiilor vizuale relevante pentru perceperea valorii sale culturale.</p> <p>Caracterul tehnic al acestor noțiuni nu echivalează cu lipsa de previzibilitate juridică. Aplicarea lor se realizează prin documentații de specialitate, planul zonei de protecție, documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, precum și prin normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.</p> <p>Noțiunile respective nu instituie interdicții generale și nu blochează activitatea investițională, ci stabilesc criterii de evaluare a compatibilității intervențiilor cu regimul de protecție al monumentului istoric. Evaluarea de la caz la caz este inerentă domeniului patrimoniului cultural, întrucât monumentele istorice diferă prin amplasament, stare de conservare, context urbanistic și relații vizuale.</p> <p>Prin urmare, menținerea acestor noțiuni este necesară pentru asigurarea unei protecții efective, proporționale și fundamentate profesional a monumentelor istorice și a zonelor lor de protecție.</p>
			<p>S-a propus stabilirea unor criterii tehnice mai clare pentru intervențiile asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile situate în zona lor de protecție, astfel încât proprietarii, proiectanții și investitorii să poată anticipa condițiile de avizare și limitele admisibile ale intervențiilor.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Proiectul de lege stabilește cadrul juridic general privind intervențiile asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile situate în zona lor de protecție, inclusiv obligația respectării regimului de protecție, a valorii culturale, a autenticității, integrității și contextului istoric al monumentului.</p> <p>Detalierea criteriilor tehnice urmează a fi realizată prin norme metodologice,</p>

				<p>regulamente, planuri ale zonelor de protecție, documentații de urbanism și alte documente de specialitate aprobate în condițiile legii. Soluția este necesară deoarece intervențiile asupra monumentelor istorice nu pot fi reglementate uniform în lege, fiind determinate de starea de conservare, amplasament, caracterul zonei, tipul intervenției și impactul asupra cadrului construit sau natural.</p> <p>Stabilirea tuturor criteriilor tehnice direct în lege ar rigidiza excesiv cadrul normativ și ar limita posibilitatea aplicării unor soluții diferențiate, fundamentate profesional. Totodată, pentru asigurarea previzibilității, proiectul prevede elaborarea normelor metodologice de specialitate și consolidarea rolului documentațiilor de specialitate în procesul de avizare.</p>
--	--	--	--	--